

TĖVYNĖS SARGAS.

№ 5.

1904.

Atsakomasis redaktorius: **J. Lapinas, Tilsit.**

Rankraščius ir pinigus siūsti reikia:
**An das katholische Pfarramt Bilderweitschen
bei Eydtkuhnen (Ostpr.)**

№ 5.

Tėvynės Sargas.

Mėnesinis laikraštis.

Gaunamas pas Rev. A. Kaupą už 1 dol. Scranton, Pa. Theodore Str. 114., pas Rev. A. Miluką, Shenandoah, Pa. North America ir pas J. Schoenke už 50 kap. (Tilsit, Ostpr. Goldschmiedestr. 8).

Turinys.

	lap.
Prasidėjus karei su Japonija	2
Iš Ilguvos. <i>Kapsas</i>	5
Ponas Oslauskis. <i>Margalys</i>	8
Ponas ir Gaspadorius <i>Žemaitė</i>	14
Eilės: Gegutė; Rutų kvietkeliai. <i>Paukštelis</i>	21
Ukės dalykai: Kauno ukininkų draugija (Žolių sėjimas. Sodžių skirstymas). Įspudžiai iš Lietuvos.	23
Mokyklų dalykai. <i>Taučius</i>	37
Ziburėlio Draugystės Įstatymai.	41
Zinios: Mosėdžiai. Tirkšliai. Nuo Telsių pad. Iš Darbėnų. Iš Naumiesčio (Suvalk. gub.). Nuo Ilukšto pad. Iš Dorpatu. — Kaip maskoliai naudojami iš katalikų bažnyčios parėdymo. — Kas girdėti pasaulėje.	44
Kritika naujų knygelių	58
Kun. Smolenskas † (iš Waukegan Ill., N.-Amer.)	62
Redakcijai prisiūtos knygos.	64
Atsakymai.	64

Prasidėjus karei.

Prasidėjo karė Rosijos su Japonija. Šimtai mūsų lietuvių turės keliauti į tolimąją rytų šalį ir muštis su japoniečiais. Už ką? dėlko? retas težinos. Rusas jenerolas pasakys: Kareiviai! turite nesigailėti išlieti kraują iki paskutiniam lašui už brangią Rosiją ir jos carą! Turite atmoniti japoniečiams, drįsusiems užpulti ant galingos ir „šventos“ „matuškos“ — Rosijos! — na ir atlikta . . .

Kalbėdamas taip rusas jenerolas, žinoma, kalbės iš persitikrinimo, be veidmainystės: jis juk turi ne vieną priežastį taip kalbėti: Rosija tikrai yra jam brangi ir caras jam geras! Caras jam didžią algą moka, Rosija yra tikra motina jam ir jo tautiečiams: ji juk dėl vienu rusų tik darbuojasi, ji duoda jiems gerai apmokamas vietas, ji suteikia jiems plačias tiesas, ypač tarp svetimtaučių taip vadinamose pakraštinėse šalyse (okrainy), ji palengvina kiekvienam rusui žemės pirkimą, apsunkindama visaip tą pirkimą pavaldiniams nerusams, k. a. lietuviams, latviams, lenkams, finams ir tt. ir tt. Rusas tatau turi gana daug priežasčių mylėti savąją Rosiją ir dėl jos pasišvęsti.

Suvis kitoks padėjimas kareivių — svetimtaučių: lietuvių, latvių, finų ir kitų. Tie visi eidami į kovą turi tikrą tiesą pasiklausti savęs: dėlko aš turiu mirtinai muštis su japoniečiu, kursai nei man nei mano tautai nieko pikto nepadarė ir dagi už garbę Rosijos, kuri tiek kartu mano kraštą nuskriaudė ir toliaus skriausti nepaliauja? Rosija man ne motina, bet pikta močiaka! . . .

Išmintingesniejie rusai pradeda ir patys tai suprasti, juog širdyje kiekvieno pavaldinio neruso meilės dėl Rosijos visai negal buti. Jie žino, juog Rosijos valdžia pradedant nuo Finlandijos ir baigiant ant Lietuvos ir Lenkijos, niekur nieko nepadarė, kuomi but galėjus užsipelnyti pavaldinių — nerusų meilę; anaip tol, ji nuolat ir visur savo viešpatystėje skriaudė svetimus gaivalus ir po šiai dienai nepaliauja skriaudus . . .

Teisingai tat' išsitarė neseniai vienas doresniųjų rusiškųjų laikraščių: jei visi tur aukauti pinigą ir gyvastį Rosijos apgynimui, tai teisybė reikalauja, kad visi Rosijos

pavaldiniai turėtų vienokias tiesas ir laisvę, idant nebūtų skirstomi į mylimuosius rusus ir į neapkenčiamuosius svetimtaučius. — Išmintingi žodžiai, bet ar jų valdžia paklausys ir ar paliaus kadanors skriaudus svetimus gaivalus, k. a. lietuvius, latvius, finus ir k., dalykas labai abejotinas. Ypač mums lietuviams rusų valdžia nieko gero nevelija, net tokio menko daigto, kaip cenzuruota spauda, ir to neduoda . . .

Apie tokį vargingą mūsų tautos padėjimą Europos viešpatystės nei žinote nežino. Męs kenčiame ir tylime, o jei kartais iš didžio skausmo ir suvaitojame, tai mūsų silpnas balsas nedaaina iki Europos diplomatų. Ir viskas pasilieka kaip buvo. Nieks mūsų negirdžia, nēr' kam mus užstoti. Teip dalykams einant, męs iš niekur negalime laukti pagelbos, bet turim patįs apie save pradėti karščiau rupinties.

Iš laikraščių daaina žinia, juog visa Amerika simpatizuojanti japoniečiams. Protingi amerikiečiai mato, apetitams Rosijos nebusiant galo; šendieną jai reikalinga Mandžurija, rytoj' prireiks Tibeto, poryt' išties savo leteną ant Indijos, Persijos ir kitų Azijos kraštų. Jau ir dabar paglemžus po savo despotizmu laiko šeštąją dalį viso žemės paviršio, na ir to dar jai negana. Nedyvai tat, juog amerikiečiai džiaugiasi regėdami japoniečius kilusioje kovoje pasekmingai skandinant rusiškąją laivyną. Iš tos neapykantos amerikiečių dėl rusų mums lietuviams reiktų pasinaudoti.

Rusiškiejie laikraščiai purvais drapsto ant japoniečių vadindami juos barbarais, neužlaikančiais tarptausiškų įstatymų, azijatais ir tt. Laikraščiai amerikieškiejie be abejonės užstos už japoniečius, ims darodinėt, kad rusai kur-kas didesni barbarai, nors vadina save krikščionimis; apvers patėmijimą ant cariškojo despotizmo, ant persekiojimo Rosioj' kiekvienos naujos mislies, ant dvasiškos vergijos, kurioje tebetuno rusų tauta, prižišta arba tikriaus sakant prikalta prie pravoslavijos kaip „katoržnikas“ prie savo „tačkos“, ant barbariškų pasielgimų general-gubernatoriaus Finlandijoje ir tt. Prie tų ginčų, mums matos, išpultų prisidėti ir lietuviams amierikiečiams, nurodant ant pasielgimo rusų valdžios Lietuvoje su lietuviais. Amerikiečiai

apie lietuvius maž težino; jei kas pirma tame dalyke ir buvo rašyta, be abejonės seniai užmiršta. Primindami dabar apie mūsų vargingą padėjimą Rosijoje, mes paduotumėm Amerikos publicistams dar vieną argumentą, kuoaškieusiai nurodantį Rosijos barbariškumą.

Neprošalį būtų priminti teipogi tą faktą, ne visiems žinomą, juog visame sviete **viena** tik Rosija nedaleidžia ribose savo viešpatystės skelbti katalikiškojo tikėjimo. Ne tik Japonijoj', bet ir Kynuose katalikai misijonoriai gali liuosai apsakinėti Dievo žodį, o Rosijoj' ne „nelzia“! Ar tai ne barbariškumas? Dabar Mandžurijoj' katalikystė gali būti platinama. Jeigu Rosijos Japonija neprivers iš ten pasitraukti, tai be abejonės caras visiems katalikų misijonoriams lieps apleisti tą naujai paglemžtą kraštą. Nežinau ar amerikiečiai tai žino, verta priminti jiems, kokią tai civilizaciją atneša Rosija į užimtas šalis. Degtinė, kyšiai, popas, knutas, žandaras, kazokas, nagaika — o tai ir visos beveik dovanos, kuriomis Rosija apdovanoja papuolusiuosius į jos nagus svetimtaučius.

Rosija gyvuoja antraturstantį metų ir ikšiol, varžoma despotizmu, tebėra barbariška; Japonija — per keletą desėtkų metų laisvai besidarbuodama, parodė svietui, kad ana toli pralenkė Rosiją civilizacijoje. Tas jau vienas faktas verčia mus lietuvius simpatizuoti japoniečiams.

Bet čia, rasi, paklaus nevienas skaitytojas: nejaugi jau mes turime geisti pražuties Rosijai? Ant to atsakome trumpai: viešpatysčių likimas kaip ir likimas kiekvieno žmogaus yra rankoje Dievo. Kuriai pusei Dievas nulėmė pergalejimą, mes nežinome. Kaip krikščionis mes galime tik melstis: buk valia Tavo! Jeigu Rosija po karei susipras, pasitaisys, geriaus Dievo valią ant žemės pildys — tegu jai Dievas padeda. O jeigu Dievas išrinko Japoniją, kaipo botagą, idant pakoroti Rosiją už jos puikybę ir ne-teisybę — tebuna Dievo, o ne mūsų valia. Melstis ki-toniška, melstis stačiai, kad Dievas **butinai** duotų pergalejimą rusams, kaip tai valdžia prisako, mes katalikai negalime, kadangi nežinome, ar tas pergalejimas, sutinka su Dievo valia. Popai, žinoma, melsis teip, kaip jiems liepta. Antato jie popai! . . .

Iš Ilguvos.

Mielas skaitytojai!

Ar buvai Ilguvoje? Ne?!... tai važiuok pasižiūrėti į šį vieną iš gražiausių Lietuvos kampelių. Pavasaris atėjo; vasara seka. Rengiesi kur pasivežinti, ši-tą pamatyti, gražioms vietelėms pasigėrėti? neužmirškite užsukti į Ilguvą, o, sakau tau, nesigailėsi! Kelionė — neilga, smagi, kad ką gi, tik tu paklausk!

Ar šen ar ten rengiesi keliauti, Kauno neapsilenksi. Taigi sustok Kaune ir viską čia gražiai apžiūrėjęs, patrauk nuo šv. Petro bažnyčios Nemuno linkon pro senovės Perkuno žinyčios liekanas. Nusileidęs žemyn į priplauką ir sėskie į laivą plaukiantį į Jurburgą! Plauksi garlaiviu 3—4 valandas gražum Nemunėliu pro Raudondvarį, Zapyškį, Vilkiją, Panemunę, Seredžių; gėrėsi — neatsigėrėsi yvairumu visokių vietelių ir nė nepasijusi, kaip nedavažiavus kelių varsnų iki Veliuonai priplaukęs prie garlaivio luotelis perkels tave į Ilguvos pakrantę. Nemuno krantas labai čia augštas, tikras kalnas, o ant jo viršaus — pati Ilguva. Patikęs luotelį lipk augštyn o kad gerai palypėsi, sustok pasilsėti ir atsisuk atgal! Ką matai? Kad ne dangus, ką pridengdamas aplink Lietuvą, sulaiko matymą, visas svietas būtų po tavo kojomis. O ir dabar ne menkai ką matai.

Anapus Nemuno po kaireijai iškilus stovi Veliuona su Gedimino kalnu. Po dešinei gungso už mylios Seredžius. Arčiaus raudnuoja šioj' pusėj' Kriukų koplėčia. Priešai, apačioje banguoja Nemunas, o už jo, kiek akis užmato, tęsiasi Žemaičių žemė su savo kaimais, laukais, sodais ir giraitėms... Pasilsėjęs, pasigėrėjęs palypėsi dar šiek-tiek augštyn ir atsidursi Ilguvoje. Dvaras, klebonija, špitolė, bažnyčia — tai ir visa Ilguva, jei neskaitysime likusios pakalnėje „traktiernės“ ir, toliaus už upelio, Nykutės, mažos krautuvėlės.

Pasuk po dešinei, ir praėjęs špitolę, kleboniją, plačiu klevais apsođitu taku prieisi šventorių, o ant jo mažą, medinę bažnytaitę, teip pasislėpusią tarp augštų, iškerojusių medžių, kad iš Nemuno jos visai nematyti.

Bažnytaitė vidury švari ir gana graži, nieko vienok įpatingo joje nematysi.

Užtai pro šventorių nepraeisi nenusistebėjęs. Spėsi tik įeiti, o tuo puls į akį krašte po kaireijai, stovi paminklas, nušviečiantis visą šventorių, nustelbiantis puikius stovinčius čia - jau ponų Hryncevyčių paminklus.

„Keno tas paminklas?“ sušuksi.

„Kas jį pastatė?“ Eik ir skaityk parašą auksinėms litaroms ant didelės, 4 pedų ilgio murmulinės lentos įdarytos į paminklą! Ką?!

Stebiesi?! o gal ir ašaros krinta, kaip man jos krito, kad pirmą kartą priėjau prie to paminklo... Pats paminklas — didelis 6 augščio, 4 pedų pločio akmuo, neįlgios uolos pavidale, o ant jo viršaus stovi špižinė baltai nudažyta Liurdo S. S. Panelė. Priešais akmenyje purcelėninė fotografija vyro, kuriam paminklas yra pastatytas; po jai ant murmulinės lentos išdaryta: knygos, ant jų kabo stula, stovi kielikas su ostija, o apačioje parašas, trumpas, bet kaip aiškus, kaip iškalbus:

†

A. A.

Kunigas Baltramiejus

Duoba

Prabaščius Ilguvos per 33 metus

1832—1898

Numylėtam piemeniui dėkingos avelės.

„Numylėtam piemeniui dėkingos avelės.“ Tas numylėtas piemuos nebuvo visai garsus sviete nė savo mokslu, nė savo raštais, nė net įpatingais darbais parapijoje; buvo tik geras piemuos, ir užtai jam jo avelės, nors neturtingos (Ilguvos parapija priguli prie menkiausių lietuviškoje pusėje Seinų vyskupystės) pastatė tokį puikų paminklą. Taigi dvasiški piemens, matyt, reikalingi; taigi meluoja, matyt, rašėjai, ką sako, kad kunigai ne žmonių geradėjai, tik dielės! o tas paminklas ant Ilguvos šventoriaus aiškiai liudija ir liudys apie skelbiamas po Ukininkus, Naujienas ir Vienybės kunigijos nedorybes!

Su šventorium sueina kapinės, užimančios vakarinį šoną kalno, ant kurio stovi Ilguva. Kapinėms nusileisi į gilų rėvą, kuriame tarp augštų, medžiais apžėlusių krantų bėga į Nemuną upelis Nykutė. Bet pirm nusileisti atsistok ties koplyčiaite netoli nuo augščiaus minėto paminklo, ir apsidairyk, o pripažįsi, kad nepamatysi nieko gražiaus nė visų giriamoj' Šveicarijoje. Į kraštą žemių-vakarų augščiaus medžių viršunių, kylančių iš pakalnės, matyt Veliuonos bažnyčia; arčiaus pro šakas, tartum pro plyšius žvilga, blizga Nemuno veidas.

Priešais anapus-rėvo stovi visą krantą nustojusios ratu nuo apačios iki viršui augštos eglės ir sveikina tave meiliai linguodamos savo lengvoms viršunėmis.

O toliaus į pietus tęsiasi gilus klonis pasikraipydamas tarp augštų girioms ir krumais apdengtų kalnų. Neiškęsi nuėjęs pasivaikščioti po tą klonį. Ir gerai padarysi. Nusileisk per kapines žemyn ir pasileisk paupeliu, o pamatysi: Niekur ant svietai teip smagiai nepasivaikščiosi. Ką gražu aplink, tai dar nieko! ir Šveicarijoje gražu, o vietomis gal ir gražiau, bet ten dėl daugybės turistų nėra to ramumo, nėra tos iškilmingos tylos, kokia apsiaučia tave mažos Nykutės pakrantėse. Čia gražu, tyku, ramu; čia užmiršti svietai; čia jauti Dievą. O jei pataikysi laiką, kada lakstingalos gieda (jų gi Ilguvoje labai daug ir gieda, kaip niekur kitur ant svietai), tai tikrai iš gilumos širdies sušuksi su dainium, nesizinaš kur esi: „Ar miške aš čia stoviu, ar danguj' ar rojuj'?“ Sugrižk atgal į Ilguvą tuo pačiu keliu arba geriaus paeik varsneles per lauką iš Nykutės ant Eigenų, tai pasieksi kitą upelį, vardu Nyka ir jo margojančioms nuo žydinčių žolynų pakrantėmis prieisi kelią vedantį panemune į Ilguvą. Griždamas tuo keliu rasi tiltą ant Nykutės, o už jo Ilguvos kalnas apžėlęs iš šios pusės labai tankia giria. Palik kelią, ir stačiai per tankumyną takeliu pasileisk ant kalno, o netoli pat viršaus pamatysi, ko dar buvai nematęs.

Čia stovi išpuvęs, išdegęs, žilos senovės liudininkas, senas aržuolas, Ilgis. Ko tik jis nematė, ko negirdėjo?! Sustok po juo pasilsėti, o gal ir tau ką jis pasakys apie

senovės laikus, kada jis buvęs šventas, kada ne tik čia, bet anot dainiaus žodžių:

„Ant smilekalnio, ant pilekalnio
 Aužiuliai švesti kerėjo,
 Ir tie dievaičiai, kuriuos Žemaičiai,
 Kuriuos Lietuva turėjo...
 Ir labai buvo plati Lietuva,
 Daug ana žemių įgijo,
 Žmonės laimingi buvo turtingi
 Niekur nebuvo vergijų“...

Užlipęs ant kalno vėl įlįsi į šventorių, o iš jo tuo pačiu medžiais apsiditu keliu pro kleboniją, pro dvarą nusileisi žemyn į panemunę ir išvažiuosi, kaip atvažiavai; bet Ilguvos, sykį atsilankęs, neužmirši niekados...

Antanas Kapsas.

Ponas Oslauskis.

I.

Nors laimė reta šmekšlė ant zemės, bet kai-kada ir ji pasisukina ir, kad jau ant kurio užkrinta, tai tiesiog sakant, net drebtelėja. Teip kartą netikėtai ji užsėgė ir pono Oslauskio krutinę, teip kad šis tik ko neužduso iš džiaugsmo.

Jis gimė ir augo Užverštukų kaime ir jaunystėje labai ruguodavo ant savo dalies. Tėvas prasigyvenęs, darbštus ukininkas, jį leliodavo ir vadindavo pašauktu apygardoje tinginiu. Žinoma gal jis ir tiesą sakė, nės-gi jis nepaveikdavo jo prispausti prie sunkesnio darbo, o nuo ryto tai neprižadindavo lovos neapvertęs; bet Oslauskis (Petras vardui) rustaudavo už tokį pravardžiavimą ir vadindavo savo tinginiavimą „nenoru dirbti“.

— Koks aš tinginys — burbsėdavo jis susiraukęs — aš tik dirbti nenoriu ir galas. O juk sunku tai daryti, kas nesinori.

Tikra jo pavardė buvo Uosis, bet kad tėvas jį leido į mokyklą, keturias žiemas, kur jis išmoko pabriežti su dideliu vargu savo vardą, pavardę ir dar gudiškai spaudos raštą

po truputį krapaloti, tai jis nebekentė pavardės be „skij“ ir liepė save vadinti „Oslovskij“. Tėvas už pavardės perkreipimą nepyko ir sakydavo: — „Tai mat, tai nieko pikto: Oslauskis lyg kad „dalikatniaus“ negu Uosis.“ Motina tai grožėjosi stačiai iš sunaus išmislo: — „Tai mat čia prie bajorų gyvenant (jie gyveno prie Liaudos rubežiaus) tiesiog nepritinka toki pavardė; ten vis girdi: Gargalevyčė, Pilvinskis, Kabarkšteika, Šlubinauskis, Nususevyčė — o čia nei iš šio nei iš to — Uosis. Oslauskis tai kas kita.

Tėvas, nepaveikdamas sunaus privaryti prie darbo, tankiai net sukeikdavo ir, nusiminęs, sakydavo: — „Kad bent tą bjaurybę bučiau leidęs į mokslą, gal ši-tą butų ir išmokęs, o dabar šunies uodega . . . Tegu jį pagauna, kaip jis mane įveikia!“

Petras, tai girdėdamas, eidavo šalin, patyliuniurnėdamas: — „Tegu tos visos mokyklos sudega!“

Ir ne be priežasties jis teip mokyklos nekentė; jis gerai matė, kad jeigu motina nebutų tankiai lankiusi mokytojo su suriais ir dešromis, tai jam „narodnoje“ tąs keturias žemas butų buvę vis delnai sutinę.

Motina tuotarpu Petra, kaipo vienaitį, labai mylėjo ir prieš rustaujantį tėvą visados užtardavo.

— Ką čia, žmogeli, bene viso svieta tur tą nori sukrauti! Vienas tėra, užteks! Juk mūsų duba (ukė) viso pilna . . .

— Užteks, užteks . . . kad tik aš kojas pastatysiu, už metų čia badas.

— Ką — čia, meiliai užtaria motina — tu mirsi, aš gyva paliksiu, arba aš mirsiu, tu ne — prižiūrėsi. Petras parves darbščią pačią, — tai ta ukę rėdys.

II.

Vakaras. Saulė nusileido ir saulėlydžiai nebeteip skaisčiai žariuoja. Ramu, regis viskas užmigo, tik krumuose girdžias lengvas burbuliavimas šaltinio. Ant kalnelio pro langą švita žiburys Gireikos grįčioje. Žvaigždelės, pradendant nuo vakarinės, ėmė rinkties ant dangaus.

Per krumus lenda Petras su medžioklės draugu Jonu Pipkauskiu, kurs buvo įsimylėjęs į Petra už jo švelnumą

ir „delikatnumą.“ Ir negalima nepripažinti Petruai nepaprasto švelnumo. Niekas nuo jo negirdėjo niekados rupaus žodžio arba kokio išmetinėjimo, jis kalboje vis lipšnus, kožna vadina „tamista ponas, poni ar panelė; ir tėvo tarnus jis vadindavo ponaičiais, o tarnaites — pana Ona arba pana Rozalija; piemenė jo pavadinta — pana Katrina — visados raudonuodavo ir tankiai ruguodavo už tokį vardą: — „Tai, kad ponaitis ... nei šis nei tas... Koki aš pana!“ — „Mat miela, pana Katrina, kožnas pats savyje ponas.“ — „Aš tarnaitė, koki aš pana?“ — „Juk tarnauji ne uždyką, neesi vergė, bet poni ant savęs.“ — Net ir į šunį jis nedrįsdavo atsiliepti rupiai, kaip visi kiti: „Sa šunie!“ — bet sakydavo: — „Eikš, Murzuti, eikš Rudkuti!“ Ir šuo, sakydavo, save godoja!“ Net ir negyvus daigtus jis vadindavo suminkštintais vardais.

Jonas Pipkauskis nebuvo toks; jis buvo lipšnus, Liaudos panoms ir ponioms rankas bučiuodavo, maždaug saulygius ponais vadino, ir pats reikalavo, idant jį ponavotų.

— Kad tave velniai — atsiliepė Jonas baritonu, visą veidą apkrėtė rasota šaka, pandzieju.

Jonas buvo pripratęs tankiai pridėti pandzieju, panie tego ir tai buk gražino kalbą. — „Mat, sakydavo jis — didi aristokratai primaišo prie lenkiškos kalbos francuziškus žodžius: „ma chère, mon ami“, už tai mums lietuviškai kalbant reikia pridėti lenkiškus žodžius, o lenkiškai — (jis buvo iš Liaudos) — lotiniškus, kokius žinome — kaip: „amice, cui bono“.

— Mat raselė naktį reikalinga; ji atgaivina medelius, žolinėlius.

— Tuojaus atsidursiva pas Gireiką, pania tego.

Pas Gireiką juodu buvodavo kasdieną. Mirus tėvui, Petras tapo laimingas, nebegirdėjo jo rugojimų, be baimės vaikštinėjo su šaudykle ir kasvakarą lošė preferansą pas Gireiką. Ukę rėdė motina.

— Pakratamskis turi buti jau laukia.

III.

Kad juodu įėjo į vidų, gerta jau arbata; už stalo sėdėjo Gireika, jo žmona, trys dukterys: Ona, Matilda ir Olga,

ir ponas Pakratamskis. Visi atsitraukė nuo stalo ir pasveikino įeinančius.

— Vėlai, vėlai; ši vakarą dviejų partijų nebeišlošime — prakalbo Pakratamskis.

— Po krumus besivalkiojant sutemo, pandzieju.

Ant stalo garavo bulbienė, molinis indas su snapu, vadinamas „imbriku“, su arbata ir žybėjo nedidelė lempelė su cilindru. Nežinia dėlko — į pečiaus kertę įsmeigtas žybėjo šakalis. Langas ties stalu buvo uždengtas su marga skara, o antras — prie durių — lentikėmis užkalinėtas, su viena stikline kvartka buvo be uždangos. Ant galinės sienos apsmilkęs, voratinkliais apdirbintas kabėjo laikrodis, kurs penki metai nebeina; ant tos pačios sienos su keturiomis vinelėmis prikalti trys paveikslai; kokie ten šventieji nupiešti, sunku bepažinti; prie šoninės sienos mažai ką už stalą augštesnė šepikė ir ant jos Nukryžiovoto paveikslas. Ponas Gireika batuotas, aulai viršum kelių, dideliai platus; kelnės milinės; surdutas ilgas, lig liemeniu perskeltas, ant kaklo raudona skarikė. Dukteris jo apsirėdžiusios vienodai: vienplaukės, plaukai supinti į vieną bizą; krutinės ir pečiai atstatyti, susijuosusios su geltonais diržais; sėjonai ant pilvo ištempti. Gireikienės rubai paprasti, o Pakratamskio panašus į Gereikos, tik ant kaklo skarikė balta.

— Prašau prie stalo — prakalbo Gireikienė.

Visi susėdo ir ėmė gerti arbatą. Jonas atsisėdo greta Pakratamskio, o Petras prie Matildos.

Jis pats nežinojo, kodėl jam Matilda labiau patiko, negu visos kitos. Visoms trims buvo akis mėlinos, plaukai geltoni; visos vienodo augumo, apskrito veido su smulkia nosimi, rausvais skruostais, siauromis lupomis... žodžiu sakant — visos į kits kitą panašios teip, kad pažindamas vieną, pažinsi ir antrą. Žinoma — ne jau teip, kad veide nebūtų neikokio skirtingumo, bet Petras ant to skirtingumo nekreipė atidos. Teipogi visos vienodai buvo jam lipšnios, visoms patiko su juomi kalbėtis, bet jam malonesnė už visas Matilda... Gal tik dėlto, kad jai vardas Matilda, o ne Ona. Matilda ir tėvai matė, kad jis apie Matildą suko, ir Matilda į jį įsimylėjusi jau buvo, ir visi laukė vestuvių.

Petras iš „delikatnumo“ negalėjo atvirai savo meilės apreikšti.

Prie stalo kalbėta apie pagerinimą ukės, ir Gireika su Pakratamskiu išsirodė dideliais žinunais, nors abu savo ukę labai prastai rėdė.

— Pandzieju aš misliju, tie tomasmiltai ir zeperfosfatai išvays ne vieną iš namų.

— Teip — sakė Gireika — ir aš persitikrinau. Anais metais užsėjau ant rugių ir tame lauke šendieną viskas prastai auga.

Žinoma, ten neaugo dėlto, kad Gireika netręšė gerai.

— Papunis ir ponas Pakratamskis daug apie ukę išmano, o tuotarpu kasmetą eina prastyn — atsiliepė Matilda.

Gireikienė sumerkė, kad nutiltų.

— Bus laikas lošti preferansą, — prakalbo Pakratamskis, ir visi atsikėlė.

IV.

Visūdidžiausias kortų mylėtojas buvo Pakratamskis; jis kortas pamatęs degdavo ir lošiant pykdavo, kad lošikai užveda apie ką kitą kalbą. Pastatęs vištas, mezdavo kortas ir rugodavo, kad ji kartą persekiojo. — „Ar tai aš vienas vištas statysiu? Kad tave velniai, kaip kartą neina.“ Jis tankiausiai ir pralošdavo, bet turėdavo viltį kitą kartą atsigauti. — „Palauk, mislidavo jis, pinigus mokėdamas, kitą kartą atsargiausiai lošiu ir visus numausiu.“ Jonas ir Petras lošdavo nei perdrąsiai nei peratsargiai. Gireika turėjo būdą visados per vieną šaukti mažiaus, negu galėjo. — „O ką gal žinoti, jeigu permuš.“ Didesnių barnių prie kortų nebudavo, tik ant galo Pakratamskis neužmiršdavo išmetinėti, kad jis vis pralošia. Teip buvo ir ši vakarą.

Partiją pabaigus, Petras raudonuodamas priėjo prie Gireikos.

— Ar drįstu aš Tamistos prašyti Matildos rankos?

Gireika, seniai jau to lukarojęs, apkabino Petrą, pabučiavo ir tarė: — „Teip padoram vyrui, kaip tu, aš, jei galima būtų, visas tris dukteris atiduočiau.“

Visi sveikino Petrą, linkėjo laimės ir ilgų metų, ir jis jautė save be galo laimingu. Gireika, įpatingai Gireikienė,

apsiašarojo, ir Petras pirmą kartą tvirtai pasibučiavo su Matilda ir kelis kartus pabučiavo jos rankas.

Visą naktį gerta sužieduotuves, lošta kortas, ir Pakratamskis išėjo saulei tekant, pykdamas, kad jam laimės nėra.

V.

Po sužieduotuvių Petras plaukė po laimę, kaip po taukus. Motina ant jo nesibarė, neginė, tik pirmą kartą dasižinodama, parugojo: — „Kodėl, vaikuti, tai be mano žinios padaryta?“ Ne po ilgo buvo pokilis ir Petras gavo pačią. Labai laimingai abiem jiedviem klojos: abu visur vaikštinėjo surėmusiu pečius, po senovei lankės pas Gireiką ir Petras lošė kortas, nieko nedirbo, karštai mylėjos, į kits kitą žiurėjos ir tankiai kits kitam bučiavo akis. Matilda norėjo pramokinti savo Petrą lenkiškai, bet matydama, kad jam sunkiai vedas, nebevargino. Motina rėdė ukę ir nesidžiaugė iš marčios, dėlto, kad ji nenori niekur nagų prikišti. — „Martute, prisžiurėk, kaip kur ką reikia; po mano galvos tau reiks rupinties“ . . . „Bene mano širdutė čia ant vargo vesta“ — užstodavo Petras.

Ne po ilgo motina mirė ir buvo iškilmingai palaidota. Petras tapo ukininku ir po senovėje ponavojo savo tarnus ir niekur nesikišo. Matilda dabar lyg norėtų ši-tą priveizėti, bet Petras neleidžia.

— Ką čia, širduliuk! nesirupink, viso užteks.

Jis nežinojo, nei kas dedas lauke nei kas namuose, tik jam apie viską pranešdavo tarnai.

— Nu ką šendieną ponaičiai padirbote?

— Rugius nubaigėme piauči.

— Greiti jūs esatė. Tamista, pana Rozalija, veizėk, kad gyvulėliams nieko netruktų; ir jie turi širdį. Teip-pat gerai duok visiems šeimyniškiams valgyti; prastai pavalgius, skurdu dirbti.

Teip jis rėdės lig kalėdų ir buvo laimingas. Bet atėjo mokesčių laikas ir . . . švikšt laimė pro langą. *Margalys.*

Ponas ir Gaspadorius.

Bepigu netarnauti pono Balandžio dvare. Teisingam ir darbininkui žmogui nerasi geresnės vietos. Ponai labai teisingi ir mielaširdingi, savo darbininkus myli, kaip tikrus brolius, žinoma, dorus. Duonos ir užlaikymo šeimynai retai kur tokį te-rasi, kaip pas pono Balandžio; labiausiai ordinarėikams gerai. Nors ir po kitus dvarus duoda mažne tokia-pat ordinarija, bet pono Balandžio grūdai pirmlakai, geriausieji. O-gi gyvenimai — kaip gerų bajorų dvariukai: po du kambariu kiekvienai šeimynai, trečioji virinė (kuknė), dar susidėjimui kamara, visi šviesiais, dideliais langais. Prie kiekvienos triobos skyrium užsodintas sodelis. Keletas obelių, grūšių ir keletas kerų uogų. Kurs geriau užveizi savo sodietį, per kaitras palaisto, tas daugiau ir vaisių turi. Staldeliai darbininkų gyvuoliams vėlek, kaip yra sakoma, skambantįs. Kas tik žmogui prie gyvenimo ir sveikatos reikalinga, viskas puikiausiai įtaisyta.

Darbas — darbu, kaip ir visur. Toli dar pirm metų pa-baigos žmonės pucla prie pono pasilikti ant kitų metų. Kurį ponai nori gražinti, toks jau pirm pusės metų su-gražintas, o kurių ponai ir nenorėtų laikyti, tai tie atveju — atvejais eina, prašosi ir kloniojasi pasilikti. Ponai nenoroms išpasakoja priežastis ir nusikaltimus, dėl kurių jų nelaiko. Žmonės perprašinėja, prisipažįsta kalti, prižada daugiau to nedaryti, geriausiais ir paklusniausias buti, by-tik ponai laikytų. O kiti iš šalies klausosi, tykoja be neatliks kokia liuosa vieta, kad galėtų prie pono Balandžio įlįsti pristoti.

Teip ponai Balandžiai neprapučiamai turi šeimynos; prie jų, kaip yra sakoma, „varna nuo vietos — penkios-šešios į vietą“. Bet žmonės vis dar žmonės — greičiau ant pikto palinkę. Ponai iš savo pusės per nago juodimą niekuomet nenuskriaudžia nė mažiausio, visitelius vienodai žiuri, vienodai užmoka...

O žmonės tankiai ponams bet kokį nesmagumą ir padarę — ar tai per neišmanymą, ar per neišitikėjimą ponuose, ar iš piktumo? Duokim, rudenį visus nubirėlius obuolius sode ponai liepia surinkti ir visiems savo dar-

bininkams išdalija. Tankiai po vėsulo po keletą gorčių kiekvienam tenka. Dar to negana. Žiurėk ir įlindę į sodną: negana obole nukrėtę, — dar-gi šakas nulaužę, arba surinktuosius išsiėmę. Arba su gyvuliais vėl, ar tai laukuose po javus iškados padarę, ar gyvulius muša, ar pažeidžia per nepriežiurą. Vis ponams blėdis ir nesmagumas, labiausiai už tokį žmonių nedėkingumą ir neišmanymą. Nors pono Balandžio darbininkai myli savo ponus, niekaip nenori nuo jo išeiti, nesuranda žodžių, kaip juos girti ir augštinti, vienok kaip yra sakoma, „neiškenčia vilkas ne kaukęs“. Teip ir jie neiškenčia nepakručavę, ar ką neiškirte. Ponai Balandžiai sukrauna vis tai ant žmonių tamsumo ir neapšvietimo, tikisi sulaukti sau visai gerų žmonių darbininkų iš jaunesniosės kartos, kuriuos jie dabar patį truputį — žinoma paslapčiai — mokina. Pirmiau buvo įtaisę mažą naminę mokyklą, nusamdė mokytoją darbininkų vaikų mokinimui. Bet pradėjus raudonsiuliams kabinėtis, gavo mokyklą paleisti. Po to, kurie buvo daugiau prasimokinę vaikai, mokino mažesniuosios pirmamokslus. Ponas priteikė pamokinančių knygų jiems pasiskaityti. Tai-gi iš tų apšviestiesnių truputį vaikų, kaip užaugs, tikisi ponai Balandžiai turėti ištikimesnius tarnus, o tuotarpu stengiasi savo gerumu ir užkietėjusius tamsunus atvesti ant geresnio kelio, nors maž-daug patraukti ant doros.

Ponai Balandžiai turi keletą dvarų: kitas išnuomotas, o kitą patį ponai valdo. Tenai teip-pat samdo darbininkus, teip - pat ant geriausių sąlygų; ordinarčikams teip-pat ištaisytos visokios gerovės. Ant visų yra pastatytas vyriausiu gaspadorius.

Bet, kaip yra sakoma, „ne rasi peklos be smalos, o dvaro be šuns“. Tą gaspadorių ponas patsai iš jaunystės mylėjo, pramokino ir prašvietė truputį, iš prasto ir nemo-kyto berno pramokinęs padėjo už gaspadorių, kart-kartėmis įkalbinėdamas ir aiškindamas, kaip su darbininkais apsieiti teisingai, nei vieno neskriausti, nei biauriais žodžiais nebarti. Algą jiems mokėjo didžiausią su visokiais nuošimčiais. Tai-gi tas gaspadorius elgėsi ir gaspadoravo labai gerai. Darbininkų niekuomet jam netruko. Darbai visi buvo nudirbami ant laiko, žemė prigulinčiai išdirbta; javai gan

gerai derėjo. Ponas retai te-atvažiuodavo į dvarą, kad niekur nesikišo, nes su darbininkais niekuomet nesišnekėdavo. Gaspadorius visu ponu vedėsi: ant jo rankų visas dvaras, jis viską perdavinėdavo ir pirkdavo, pono pinigų neskųdamas; jis darbininkus veizėjo, ordinarijas davė, algas mokėjo, jis dvarui viską pirkė, ant jo rankų pinigai ir gyvuliai ir visa pono nauda. Darbo nieko nedirbo, tik su lazdele vaikščiojo. Su darbininkais apsieidavo, kaip jam patiko. Kurs koksai palizokas melagis, kitus įdavinėti — tai tam visuomet pas jo geriau, darbas lengvesnis paskirtas; o kurs dirba, kaip prigulint, jam ranką nelaižė, tam vis sunkiau, o neduok Dieve, išgirdo nuo kurio kokį žodį ant savęs, arba ką pasijuokus iš jo, tas jau nebematė geros dienos: nė duonos gavo ant laiko, ne pinigų ant reikalo, dar visokiomis štriopomis atskaitydavo, numakliavodavo, nusukdavo. Žmonės, matydami jam tokią valią duotą, nieko ponui nebesiskųdavo. Nors kursai ir norėjęs butų pasiškūsti, bet bijojo gaspadoriaus atmonijimo, arba atstatymo nuo tarnystės: nes jis vis prieš žmones gyrėsi, turįs nuo pono tokią valią duotą, kad kasdieną ir kiekvieną, kurs tik prieš jį nusidėtų ar nepaklausytų, tuolyd galįs atstatyti ir išginti. Ne sykį baisias skriaudas darydavo, ne vienam algą nusukdavo, kitą ir sumušdavo, o keikte, tai mažne kiekvieną keikė bauriausiai žodžiais. Jis tuomet tik su darbininku te-prabilo, jei jį keikė, o teip vis iš didystės tylėjo.

Teip be-gaspadoraudamas, o prie brangios dar algos per keletą metų susikrovė sau pinigus. Po to iš to paties dvaro tarnaitę vedė sau už pačią. Kaip apsipačiavo, ponas jam paskyrė ordinariją, kaip ir kitiems darbininkams; algą pinigais, žinoma, penkeriopai padidino.

Vezdamas tikėjosi, net savo sėbrams gyrėsi, kad jo žmona busianti tokia-pat poni ant dvaro, kaip jis ponas. Teip manydamas užgulė ant dvaro gaspadinės, kuri teip-pat buvo po jo valdžios, kaip ir kiti samdininkai. Jis užsisėdo ją nusikratyti: negana ponams skundė, bet ėmė ją pačią visokiais budais veikti. Bet atvažiavę ponai ją apgynė ir nemitęs gaspadorius turėjo liautis ir nutilti. Jei kurį darbininką numanė pažįstant jo visas šunybes, tai tą

iki iš laiko prieš poną išpeikdavo, įmeluodavo, tinginiu, baisum žmogumi apšaukdavo ir nebelaikė toliau. Palikus gaspadorių ant ordinarijos, neberekėjo teip kištis prie dvaro šeimynos, tuomet ir gaspadoriui pasidarė lengviau o jam pačiam kaskart didesnė keblastis. Pasidarė jo paties ukė platesnė: karvės, kiaulės, paukščiai ir reikalai didesni, reikia gyvulius šerti ir ganyti, o kaip tokio galingo pono, tai reikia įvariau ir geriau, kaip paties dvaro. Kiti ordinarčikai ėmė įspelioti, nors nedrąsiai ir patyiliais, juog ir jis toks-pat ordinarčikas, už ką jo gyvuliams geriau, kaip kitų? Viena boba parėjusi vakare iš tvartų su kita boba prieangyj' šnekėjo:

— Gaspadorius mums už menkiausį daigtelį štriuopas rašo, o jam kas užrašys, kad jo karvės kas naktį dobilais pašertos? . . .

Iš to paties prieangio duris į gaspadoriaus triobą; jis tuojaus užgirdo: išpuolęs knygą nešinas į tos bobos triobą įpuolė, kišdamas knygą jai po nosies, šaukė:

— Rašyk! rašyk man štriuopą! užrašyk! . . . Atmisi, tu leidžiusi liežuvi! . . . Atsirugsi! . . . Atmink, nebus tau dovanota! . . .

Pirma budavo ta boba ant kiekvieno žingsnio gaspadorienę slaugys: vandens įbogis, kiaulėms nuneš; prigavusi laiko valandėlę, savo vaikus susivedusi į gaspadorių triobą, net jovalo patieks. O nuo to pasakymo apie štriuopą, ėmė visai skersakiuotis. Gaspadoriai išginė vaikus iš savo triobos, ir ta boba nustojo anos slaugyti, o ant jos vyro viskas atsiliepė: kur tik sunkesnis darbas — jam; kur-kas negerai stojosi — jis kaltas; visai ant jo gaspadorius užsisėdo. Atėjus Šidlavos atlaidams, pakinkė dvaro tris arklius, visus darbininkus, kurie gaspadoriaus prašėsi, nuvežė į Šidlavą; o tas veikiamasis, kaip įėjo prašytis, gaspadorius pasakė:

— „Užrašykite man pirma štriuopą, paskui aš jus nuvešiu, o dabar aš dėl jūsų neturiu arklių“ . . .

Tai tas žmogelis nebenorėjo privilių klausytis, nieko nelaukdamas išgrįžęs, pėsčias per dvi šventi suvaikščiojo Šidlavon. Per visą rudenį užsisėdęs užpuldinėjo ant jo gaspadorius, nebeišsiteko nei jų višta, nei paršeliu, nei

vaikais. Darbininkui teip veikiamam pritruko ir kantrybės: ėmė kartais ir priešais murmėti. Apykalėdžiais gaspadorius ėmė tankiai prikapatoti:

— Ką norėsiu, tą laikysiu, o ką norėsiu, tą išvarysiu. Atvažiavo ponas po kalėdų darbininkų gražinti.

Kuriuos paskyrė nebegražinti, tiems nieko nesakė, o kuriuos norėjo laikyti, liepė gaspadoriui pas savęs pašaukti. Tas nuėjęs prie darbininkų šaukė:

— Kas norite pasilikti, eikite pas poną apsiskaityti; man nerupi: norite — bukite, nenorite — nebukite.

Ar du nuėjo pas poną, o kiti, kur buvo didžiau veikia mi gaspadoriaus, nei vienas nuėjo. Ponui buvo labai nesmagu, kad teip viską taiso darbininkams ant gero, o jie nenori prie jo buti; labai jis stebėjosi — dėl ko?

— Tur-but aš juos labai spaudžiu prie darbo — teisi nosi gaspadorius, o kad neteisingai apsieina, apie tą nei į tą pusę nešneka.

Klausiami darbininkai, dėlko neėjo prie pono, paaiškino:

— Gaspadorius dabar žodžiais, kaip strypais laido ir be to, o kad mes per jo viršų pasiliksime, tai nei šuns vietoje nebelaikys. Negavę duonos ant laiko nei pinigų ant reikalo, kur mes dingsimė?...

Pripratę prie gaspadoriaus kalbos, kad mano dvare, mano darbininkai, šendien galiu atstatyti, nėra už mane čionai didesnio ir tt., girdėdami darbininkai ir mislijos, kad pas jo tarnauja, kad nėra kito pono.

Pasistebėjo ponas ir išvažiavo nesugražinęs darbininkų. Gaspadorius ėmė naktimis savo palyžokus siuntinėti samdyti šeimynos.

Pasisamdęs keletą gyrėsi:

— Nekloniosiuos nei vienam kamui, kur pas mane tarnavo: duodamas tokią gerą ordinariją ir algą ir tokius puikius gyvenimus, galiu pasiskirti darbininkus, nės daug kloniojasi man, prašosi į vietą.

Senieji kęsta, tęsia metus, kaip žydai ratus. Vienas gaspadoriaus giminaitis, nusamdytas į tą dvarą gavėnėje, pabaigė savo metus, reikia jam persikraustyti į naują vietą, o čia nėra tuščios triobos; nusiuntė jam tris vežimus, su-

krovė, parvežė su visa nauda, sumetė pas įnamę į triobą tam sykiui, kol pratuštys kur vietą. Ant ryto visi darbininkai susirinko į jaują kultį: vieni apie mašiną valos; kiti arklius kinko; gaspadorius stovi su lazdele.

— Išneškite arba — sušuko — ko stovite išsižioję? Prie arbos, greitai! — šaukė ant tų, kurie arklius kinkė. Žmonės metę arklius puolė arbos išnešti; tuotarpu ėmė arklius varyti.

Vienam arkliui nepririšta pavadė; pamatęs gaspadorus ėmė šaukti:

— Kas kinkėte tą arklį? kas kinkėte? kas?...

— Aš kinkiau! atsiliepė tas neapkenčiamasis.

— O kodėl pavadės nepririšai? Kodėl ne žiuri? a?

— Nebuvo pavadės, o nuvarei prie arbos — nesuspėjau!... ko čia šauki? atsakė tasai žmogus.

— Tu man mašiną nori sulaužyti! ar tu užmokėsi?! Tu nemandravok!...

— Kelis sykius aš išmandravojau gaspadoriaus kišenę? — atšovė žmogus.

— Kas tau duoną duoda? Prie ko tu tarnauji? Ar tu žinai, kas aš esu? Kaip tu drįsti ginėtis? — pripuolęs gražojo lazda po uosies. — Von! von! nereiki man tokio rupužės!...

— Pats ar ne rupužė, dar rupužiuosis?! atšovė žmogelis.

— Von! von! sulygi ta valanda, kad man nebutumei! von! — išstumė žmogų iš jaujos, dar galvą iškišęs pro duris šaukė:

— Ar dar žvalgysis?! Von po velniais iš mano dvaro, nei po kojomis nesipainiok!

Ant pusryčių parėjus dvariškių vyrų net rankos dreba iš apmaudo ant to darbininko:

— Kad kvailys biesas, tai kvailys! Ant doro vyro būtų pylęs gaspadoriui... tas vienas atsakymas... Eisime visi pasiklausti, jeigu jis toks galingas ponas ir už tokią kaltį gali kuomet mus atstatyti, tai verčiau tuojau tegul atstato. Męs tokios kalties nei vienas neišsisaugosim...

Po pusryčių, kaip jau visi darbininkai rinkosi prie darbo, tai atstatytasis įėjęs prie gaspadoriaus paklausė:

— Ar man eiti prie darbo, ar mane atskaitysi?“

— Eik sau po biesais, man tavęs ne reikia, o kaip važiuosi, tuomet ir atskaitysiu, kas išpuls, atiduosiu, ir važiuok sau po velniais — atsakė gaspadorius.

Nemitęs žmogelis turi jieškotis vietos. Buvo jį pirma samdę prie žydo, kurs kelis dvarus valdo, bet jis niekaip nenorėjo prie žydo stoti. Dabar išvarytas, kur-gi dings. Eina prie to paties žydo pristoti ir tuojau prašės arklių parvažiuoti. Vyras išėjo į vieną pusę, pati, pasimislijusi, ar gal kas pakurstė, nubrido, nutaškėjo per purvynus pas pono pasikūsti. Verkdama skundėsi ponams. Ponas pasakė jai žodžiu, kad neišeitų, kol ponas pats neatvažiuosiąs, o prie gaspadoriaus įdavė raštelį. Ką ponas rašė, to niekas nežinojo, tik ant rytojaus gaspadorius ėmė geidauti prie darbo išvarytojo žmogaus. Visiteli darbininkai džiaugėsi, kaip ant arklio užsvadinti: laukia pono išsižiojė — tiek ordinarčikai, tiek dvariškiai. Vienas giriasi žinąs gerą skylę ant gaspadoriaus, kitas dar geresnę, vienas sakyti ponui teip, kitas kitaip . . . O dėl atstatymo tojo darbininko visi vienu žodžiu šaukė, juog gaspadorius kaltesnis. Viena boba sakosi per žiemą nešusi pono bulbes iš sklepo gaspadorių kiaulėms šertis, įspėta, juog kartu vogė, ji teisinosi: ką man liepė, girdi, ir nešiau — juog ne sau . . .

Kits matęs, kaip gaspadoriaus merga sėmus dvaro miltus svirne išmiegos, kaip dvaro batvinlapius naktimis skynė, kaip dvaro pelus maišais vežė savo motinai, kaip savo karves pelais šeria, o ordinarčikams sulygtas po du maišu kiaulėms, tai keikdamas išduoda, bobas akyse gėdina, vaksija, kad didelius maišus atsineša.

— Kad mane ponas pašauks, aš tą pasakysiu . . .

— O kad mane, aš tą . . .

— Tikrai žinau ir mačiau, visų tikriau pasakysiu . . .

Tokios ir tam lygios kalbos užte užė: kiekvienas darbininkas pasitaisęs pono išsižiojė laukė.

Už poros dienų atvažiuoja ponas; po valandikės atleikia gaspadorius pas poną. Užsidarę kambarėlyje pasispaviedojo ir, kaip nieko neišmaną, persiskyrė. Poto ponas apėjęs

truputį ukę, įsisėdęs ir išvažiavo. Nė vieno nešaukė, nepaklausė nei žodžio į darbininkus nepratarė. Tiek tik pasakė išvažiuodamas prieš dvariškius, juog gaspadorius nusiteisinęs, tas žmogus kaltas buvęs ir gaspadorius turėjęs tiesą jį atstatyti. Šia tau, šunie, devintinės. Visiteli nuleido rankas.

— Neturime pono kito, kaip tik gaspadorių — šnekėjo nosį nuleidę — kad tas ponui ir kelnes nusmauktų, mes nieko nepadarysim.

Ant gero, ar ant blogo liepė, ir dirbk akis užsimerkęs, kaip arklys... Nors kas - žin ką matytumei — tylėk... Mes tik esame įrankiais prie darbo, kaip mašinos, o mūsų nuomonės ir patarimo niekas neklausia. *Žemaitė.*

Eilės.

Gegutė.

Tu pilkoji gegutėle, tėvynės paukšte!
 Tave garbina kiekviena lietuvių dainelė,
 Tave broliai-vargdienėliai liudnai apdainoja,
 Kitas girdėdams balselį tavo ašaroja.
 Visi laukia pavasario tą balsą išgirsti,
 Savo vargus ir liudnumus kad galėt' užmiršti;
 Vienus su liudnu balseliu tankiai meiliai baudi,
 Kitus toli attolintus tartum savięp glaudi.
 Skamba nuo tavo balselio Lietuvos lygumai,
 Laukai, kaimai ir miesteliai, skamba miškai, krumai.
 Tu po pasvietį lakioji, vis tau kelias valnas,
 Tiktai mane nuo tėvynės skiria smilčių kalnas.
 Turi puikią sau gimtinę, Lietuvos kraštelių,
 Kur linksmi mano brolius ir mano tėvelį;
 Aplankyk tu, gegutėle, ir šiaurių šalelę,
 Lai iš tavo giesmių džiaugias ir mano širdelė!
 Tu kukuoji Lietuvoje, žaliame beržyne,
 Galėsi liudnai kukuoti tamsiame pušyne,
 Nebematau tų laukelių, po kuriuos lakioji,
 Neb'pažįstu ir miškelio, kuriame kukuoji;
 Pasiskubik, gegutėle, negailėk sparnelių,
 Tegul džiaugias jauna širdis iš tavo balselio;

Kad ant žalios pušies šakos tu liudnai kukuosi,
 Aš prie medžio atsirėmęs, vienas padumosiu,
 Apims mane saldus miegas krašte svetimame,
 Nudžiugs akis ašarotos, kad išvysiu tave. *Pauktelis.*

Rutų kvietkeliui.

Žaliuok, o rutų kvietkeli!
 Žaliuok prie mano krutinės!
 Esi svetimam' kraštelyj
 Atskirtis nuo mielos tėvynės.
 Toli Lietuvos šalelė,
 Kur tave myli, guodoja,
 Toli ir balta rankelė
 Kuri laistė Lietuvoje.
 Ar nemalonu tau buvo
 Žaliuoti tarp kvietų kitų
 Ir nuo dukterės Lietuvos
 But' kas ryto aplankytu?
 Palikai laimę, linksmumą,
 Žolinų darželį žalį,
 Pribuvai į tą tolumą
 Į šaltą šiaurinę šalį.
 Laike liudnųjų valandų
 Atnešei tu man linksmybę,
 Pas tave šendien atrandu
 Dėl jaunos širdies ramybę.
 Tu esi dabar mieliausiu
 Šaltoje šalyj' šiaurinėj',
 Ir aš su džiaugsmu didžiausiu
 Glaudžiu prie savo krutinės.
 Ir pakol dar tu žaliuoji,
 Ramink man' liudną šendieną,
 Tik pakas šalna šaltoji...
 Nebliks lapelio nevieno,
 Neb' išvysi to kraštelio,
 Iš katro čionai pribuvai,
 Nei ano žalio darželio,
 Kuriamė sau linksmu buvai.

Vienas be tavęs palikęs
 Kasdien liudnas vaikštinėsiu,
 Neb'džiaugsiuos tave patikęs
 Ir daugiau neb'paregėsiu.
 Greit valanda paskutinė
 Užstos laimės jau dėl manęs,
 Greit be tautos, be tėvynės,
 Greitai paliksiu be tavęs.
 Greit' aptemdys šviesias dienas
 Šaltoji šiaurių šalelė,
 Tankiai per jaunystės dienas
 Pasilgs Lietuvos širdelė. *Paukštelis.*

Ukės dalykai.

Kauno Ukininkų Draugijai, susidedančiai iš vienu tik dvarponių, teisingai buvo daromi užmetinėjimai, juogiai susitvėrė ir darbuojas dėl naudos vienos tiktai Lietuvos luomos, dvarponių, o valstiečius po senovei šalyje palieka. Tečiau Draugija, pati labiaus išsilavindama ir sutvirtėdama, vis plačiau kečia ribas savo darbavimos. Įtaisymas krautuvų ukiškųjų padargų, mėšlų ir sėklių Kedainiuose, Panevėžyje ir Rokiškyje, nors visųpirmu dėl savo pelno buvo padarytas, vienok nepasilieka ir be smulkių ukininkų naudos, nės smarkiai praplatino vartojimą kurių-ne-kurių ukiškųjų mašynų (darynių), ypačiai — gelžinių plugų, nės palengvino jų įgijimą.

Įtaisymas Pavietinių Komitetų Ukmergėje, Zarasuose bus antras nuopelnas Draugijos, nės arčiau su sodiečiais susidurdami, komitetai lengviaus galės, jei norės, mokinti tamsuolius protingos laukdirbystės. Šis-tas, kaip pamatysime, jau ir nurodyta aniems.

Sodininkystės Draugija vos tik pernai rudenį te užsiėmė ir dar su niekuo nepasirodė. Bet tikėkimės, neužilgo pasirodysiant.

20 d. spalio m. 1903 m. Draugija nusiuntė į Departamentą Laukdirbystės Viešpatystės Turtų du nauja užmanymu, apie katruos nevodys mums žinojus. Vienas — apie pla-

tinimą tarp sodiečių žolių sėjimo; antras apie skirstymą sodžių į vienasėdžius, arba kolonijas, apie ką nebesykį jau buvome rašę. Štai kaip tuos dalykus Draugija paaikškino Departamentui.

1. Apie platinimą tarp sodiečių žolių sėjimo.

Mūsų sodžių neturtingumas kyla iš neturėjimo užtektinai žiemai pašaro, vasarai gerų ganyklų. Todėl pratinimas sodiečių prie žolių sėjimo, pagerinimas jų pievų yra tikras šių dienų reikalas.

Apskritai sakant, budą žolių sėjimo sodiečiai Kauno gubernijos pažįsta. Daugalaukė ukė seniai užvesta daruose, ant pudymų čia sėjama vikai žaliajam pašarui; neretai galima užėti ir ištaisytos pievos. Dobilus sėja ir sodiečiai, bet tik vienasėdžiuose. Sodiečių gi padėjime žolių sėti neleidžia rėžiais einanti žemė, o ganyklų pagerinti — bendras jų valdymas.

Pripratinimą sodiečių Kauno gub. prie žolių sėjimo ilgainiui galės pavesti pavietinioms komisijoms sodiečių Ukės Skyriaus, šendien jau Kauno gubernatoriaus užtvirtinto ir atsidarysiančio 1904 m. Dabar gi šią darbą galėtų pavesti Ukmergės komitetui įtaisančiam po sodžius ukiškuosius bandymus, nes jisai apsiėmė pamėginti žoles sėti kuriuose-ne-kuriuose sodžiuose Ukmergės pavieto, Komiteto Rėdai prižiurint ir sekančiosios programos prisitūrint:

1. Sėklas dobilų ir vikų Komitetas ketina pirkti nuo Kauno Ukininkų Draugijos be jos pelno arba iš pirmųjų rankų ir dalyti valstiečiams po nedaugali pigiaus neg pirкта, bet ne visiškai dykai.

2. Komitetas sulygs, kad įgijamos sėklos, būtinaai būtų išsėjamos, o ne parduodamos kitiems ir patsai prižiurės, kad būtų išpildyta.

3. Valstiečiams, žinoma, norėsis dobilus sėti vis ant tos pačios vietos, vieną kartą išrinktos ir už labiaus tam tikslui pritinkančią pripažintos ir vikus auginti sėklai. Komitetas apsiima aiškinti valstiečiams, juog žemė ir dobilus auginti priilsta ir juog vikus reikia tebežydžiančius nuimti, norint paskui žieminius javus sėti.

4. Komitetas apsiima (duoti Departamentui žinią apie sulauktas pasekmes.

Užbaigdama Draugija išpėja, juog apie praplatinimą tarp sodiečių žolių sėjimo Draugija dar nemaž nesirupino ir nėkokios pašalpos lyg šiol negaudavo. Pati nedideliu turtu teturėdama, Draugija gali išduoti tik menką sumą ant bandymo žolių sėjimo ant sodiečių laukų, todėl nužemintai prašo Laukdarbystės Departamentą, kad teiktųsi paskirti Ukmergės Komitetui dėl minavojamųjų bandymų. Departamentui ant to sutikus, Ukmergės Komitetas išdirbs platesnę programą darbų sulyg tąją pašalpa.

Draugijos Pirmasėdys: A. Millerys.

Taučius.

2. Apie skirstym ąsodžių į viensėdžius.

Pranešimas Kauno Ukininkų Draugijos, sulyg p. p. J. Korevą, S. Mackevičių ir A. Meištavičių.

Jei šios dienos sodžiai atsiliko kulturiškai nuo dvarų, tai ne stigimas sodiečiams ukiškųjų žinių už užmanymų kaltas. Musų valstietys ukininkas gerai supranta, kaip geras yra žolių sėjimas ir daugalaukė ukė; jis drąsiai leidžias ir į svetimus kraštus, už jurių žodžiu sakant, jo energija ištirta. Ji varžo tik vienas — žemės valdymo budas.

Sodiečių duba (buta) susideda iš sėdybos su daržais, iš rėžiais ismėtytos ariamos žemės ir pievų ir bendros ganyklos. Sėdyba guli sodžiuje. Tečiaus sodietišką su gyvenimą nesutinka su priegimtimi Lietuvos žmonių. Linksmų santikių sodžiuose nepasergėsi; valstietys net ir šventą dieną, sugrižęs iš bažnyčios, laiką praleidžia vienas pats paniuręs, nuo kaimynu atsiskykęs. Triobų suglaudimas į sodžių tada pas mus tebuvo reikalingas, kada reikėjo vienitis dėl bendro apsigynimo nuo priešų už puolimo. Dabargi sugyvenimas sodžiuose tik blėdį tedaro. Per sodžių eina pramuštas kelias, kur arkliai skęsta ir vežimai lužta maž-ne per kiaurus metus. Tankias triobas naikina gaisrai, sumenkindami visą sodžių.

Limpančios žmonių ir gyvulių ligos yč greitai po sodžius platinas. Ant galo, nuo sėdybų atitolinti laukai

verčia veltui leisti daugybę laiko ir tokiu budu mažiaus uždirbti.

Rėžiais išdalyta ir išmėtyta žemė ir pievos užturi kultūrą ir neleidžia sodiečio manytis pagal savo valią. Nors ir oras pritinka ir valstiečiai sodus mėgia, tečiaus didesnių sodų vaisyti negali. Apie žolių sėjimą ir daugalaukę ukę ant rėžių ir kalbos negali buti. Šituos naujus įvedimus galėtų padaryti greičiaus bendrai žemę valdant, kur daugalaukę ukę galėtų užvesti išnaujo permieruojant ir žemę pasidalijant. Tuotarpu-gi žolių sėjimas ir daugalaukė ukė pirmoji sankalba išmintingo gyvulių vaisymo ir teisingo laukų tręšimo.

Rėžiuose esančių laukų nė išdžiovinti negalima, nės griovių iškasimas ir užlaikymas jų kuopnai priguli nuo didesnio skaičiaus savininkų. Sunku yra ir pirktiniai mėšlai sėti, nės ant savo siaurio rėžio tada tekrenta, kada nėra nė mažiausio vėjo. Dėl togi rėžių siaurumo negal nė mašynų pritaikinti. Daug žemės dykai užima ežios, kur kirmelės vinsta ir javus gadina. Ekėti priseina vis pailgai. Ant galo, sodietys suvaržytas yra kaimynas laukų dirbime, laiko aikvojime.

Neparankumas bendro valdymo žemės aiškiausia apsi-reiškia bendroje ganykloje. Ganyklas sodiečiai turi ne sulyg dirbamą žemę, bet sulyg skaitlių gyvulių, dėlto gema noras užsilikti gyvulių ne sulyg didumą ganyklų. Šiose die-nose sodiečių ganyklos suvisu išsekusios ir pavirto į niekam nebetinkamą žemę; liudna jų išveizda krenta kiekvienam į akis. Kad jās patį valstiečiai pagerintų, apie tai nėra ko nė svajoti. Sodiečių gyvuliai alksta visą vasarą, o suleidimas jų su gerais veislinais padarytų tik blėdi, nės geresnės veislės tokiose sanlygose neabejotinai pražuna. Kaipgi atsimainytų padėjimas, kad bendros ganyklos, šendieną pražuvusios dėl kultūros, būtų suvartotos ant sustiprinimo atskirų fermeriškų kolonijų!

Mūsų sodietys, apskritai sakant, supranta neparankumą jo valdymo. Žymūs ir daug reiškiantis yra persikėlimai į Ameriką ukininkų, turinčių žemės lyg 20 dešimtinų. Ir jei iš vienos pusės sodiečiai turis senovinio budo ir tada, kada žemę nusiperka, tai iš antrosios pusės iš 6 600 sodžių,

esančių gubernijoje, gera valia išsiskirtė: 34 sodžiai Jurbarko, Šimkaičių ir Eržvilko valsčiuose Reseinių pavieto keletas sodžių Panevėžio ir Ukmergės pavietų ir, kaip tikėtis prigulėjo, vienasėdžių ukės pražydo.

Pas mus ir kitur, išsiskirstydami, prisilaiko trijų būdų:

1. Visą ariamą žemę, sėdybą, ganyklas ir pievas dalija kamarninkas į lygias dalis, bet žinoma, nelygios vertybės; prie to visi ukininkai taksavojo dalis — sprendė, kiek rublių busiantis valdytojas geresniosios dalies gaus užmokėti valdytojams prastesniųjų dalių. Paskiu visi ukininkai uždeda uždą, lygų didžiamjam primokėjimui ir meta burtą.

2. Daleidžiant, kad visi ukininkai valdo lygios vertybės dalis, visą sodžiaus žemę dalija į lygios vertybės (sulyg žemės kokybę) dalis, bet ne lygaus didumo ir meta burtą.

3. Visą sodžiaus žemę dalija į lygias, bet ne lygios vertybės dalis; daro paskui licitaciją, pradėdami nuo gerosios dalies; norintys davinėjo priedo prie savo dalies. Duodantis didesni priedą, apima gerąją dalį. Pinigus dėjo į bendrą izdą (ne izdą). Tokiu budu ir toliaus varė. Kada-gi sprendžia apie dalis, mažesnės vertybės už tas, kurias pirmiaus valdė, tai tas dalį gavo, kas sutiko ant mažesnio priedo. Priedą davinėjo iš izdo.

Kadangi perkėlimas visų trobesių ant naujos vietos sujungtas yra su didžiais iškaščiais ir laiko gaištu, tai kurie-ne-kurie sodiečiai palieka sėdybas prie pirmykščių valdytojų, kurie išlengvo sulyg kašto ir laiko turėjimą kelia senuosius ar stato naujus ant naujų vietų.

Išsidaliję sodiečiai parodė didelį supratimą apsakyme savo reikalų ir sutaisyme išsidalijimo įstatymų, ir griežtai pildo prisiimtas priderystes. Tas dalykas juo išlabesnis yra, kad skirstymas nėra plianais sutvirtinamas, o vardai valdytojų nesimainė sulyg naują surėdymą dalių, dėlto mažiausis ginčas gali išardyti teip naudingą užmanymą. Del paaiškinimo būdų, kuriuos vartojo valstiečiai Reseinių pavieto, Draugija reikalingu skaito pridėti sekančią kopiją vieno sulygimo:

„1889 m. gruodžio 2 diena. Męs žemiau pasirašę valstiečiai ukininkai, pirm neg pradėsime licitaciją ant igijimo iš mūsų dalių išskirstytų kolonijų virš 11 dešimtinų

didumo, padarėme šį nusprendimą su pasiručijimu už kits kitą, juog tikrai išpildysime jį: 1. Sulyg gerą mūsų norą licitacija turi įvykti 9 d. šio gruodžio m. Ant licitacijos stoti gali tik tie ukininkai, kurie lyg šiol valdė žemę N. sodžiuje kaipo apdalytą teip ir paveldėtą (po nasledstwu) sulyg įstatymų; kitos gi ypatos, pirmiaus neturėjusios žemės, nors turėtų tikrųjų valdytojų pasiuntinystę, neturi tiesos stoti. 2. Tie ukininkai, kurie lyg šiol valdė pilną dalį (valaką), turi tiesą lygti dvi grečimai esanti koloniji, o kiti, rungėjai, kaip pilni ukininkai, teip ir pusininkai gali tik ant valako dėti, o lygti pusę valako, aiškiai gadinant pilną koloniją, neturi tiesos. 3. Visi stoję lygti gerąsias kolonijas, t. y. tąs, prie kurių reiks pinigais primokėti, turi uždėti po 10 rublių, o kaip tik primokėjimas pereis 100 rublių, tai nuo kiekvieno šimto turės uždėti po 60 rs.; apsimainymas sulygtomis kolonijomis gali paskui įvykti tarp sulygusių ukininkų, bet negali gadinti bendrą sodžiaus tvarką; uždėtieji pinigai turės buti išduoti kaipo uždas tokiuo pat budu tiems, kurie gaus prastesnes dalis. 4. Prigulintis priedas prie kolonijų turi buti išdalytas ant trijų metų, pirmasis trečdalis turės buti įneštas 18 d. sausio m. atenčių 1890 m., o kiti trečdaliai 1 lapkr. 1891 ir 1892 m., kuriuos tuose laikuose bus mūsų išmokėta imantiems pinigiską priedą; jeigu kas neįmokėtų priedo paskirtame laike, tai imantis priedą gali, kaipo palukaną, valdyti po 1 dešimtiną nemokančio žemės, kol neužmokės ir neanksčiau, kol susirinks javus. 5. Išėjimas į kolonijas turi įvykti tokiuo budu: atenti rudenį kiekvienas ukininkas turi sėti įgytas kolonijas, o pavasarį 1891 m. ir vasaroju; mėšlo išvežimui visi turi duoti kelius, kur tik prisireiktų pravesti, išskiriant vienus sodus; triobų perkėlimą visi turi pabaigti lyg 1 kovo 1893 m., o sodus ir daržus valdys lyg 1 lapkr. 1902 m. 6. Jei kam prisireiktų dėl žemės išdžiovinimo per savo koloniją prakasti griovius, o tais plaukiantis vanduo užpiltų žemesnes kolonijas, valdytojai negali užginti, bet patįs turi nuleisti į tą pusę, kur geriaus, bet griovį kasti turi padėti tasai ukininkas, kurs vandenį nuleido. 7. Tvoras tverti aplink kolonijas turi lygiai pačia siena, be užgriebimų. 8. Išpirkimo mokestis turi mokėti

visi lygiai, t. y. pilni ukininkai po 26 rs. 85 kap., o pusininkai po 13 rs. 42 kap. pusę kap. daugiau ar mažiau bet lygiai visiems. 9. Už neišpildymą šios sankalbos kaltininkai turi mokėti bausmės 300 rs. ant naudos viso sodžiaus kiekvieną kartą; iš tų bus atlyginama tiems, kurie turės kokią pragaištį per tai. Pasirašome . . .“

„1889 m. gruodžio 30 d. mėš žemiaus pasirašę, da-
pildydami sankalbą, mūsų padarytą 2 d. šio m. išėjimo į
kolonijas ir padarę 9 šio gruodžio licitaciją vienu balsu ir
iš geros valios sulygame sekančius dalykus: 1. Ant naujai pa-
daryto kolonijališkojo pliano kolonijas, pažymėtas N. 1 ir 2
sulygta valstiečio N. su primokėjimu sodžiui 827 rs. 84 kap.,
nuo jo priimta pradotko 83 rs. 58 kap.; kolonija N. 3 ir 4 su-
lygta N. su primokėjimu 957 rs. 84 k., nuo jo paimta pra-
dotko 96 rs. 71 k.; N. 5 sulygta N. su primokėjimu 421 rs. 20 k.,
nuo jo paimta pradotko 42 rs. 58 k.; N. 6 su 425 rs. 26 k.,
paimta 42 rs. 96 k.; N. 7 ir 8 su 270 rs. 40 k. ir paimta
27 rs. 30 k.; N. 15 sulygta ir priimta N. su primokėjimu
332 rs. 80 k.; priimta pradotko 33 rs. 60 k., N. 16 su
223 r. 28 k., priimta 42 rs. 7 k.; N. 17 su 391 rs. 4 k.,
priimta 39 rs. 48 k., N. 14 su 53 rs. 4 k., priimta 5 rs.
76 k.; N. 9 priėmė N. su priedu nuo sodžiaus 85 rs.
24 k., į kurių skaitlių priėmė jis 84 rs. 93 k. pradotko.
N. 10 priėmė N. su 286 rs. 3 k. ir gavo 28 rs. 31 k.;
N. 11 priėmė su 594 rs. 24 k. ir gavo 53 r. 80 k., N. 12
priėmė N. su 467 r. 52 k. ir gavo 46 rs. 26 k., N. 13 priėmė
N. su 576 rs. ir 57 rs.; N. 18 priėmė N. su 661 r. 44 k.
ir gavo 65 rs. 45 k.; N. 20 priėmė N. su priedu prie jos
pinigais 652 rs. 80 k. ir į tą skaitlių gavo 64 rs. 60 k.
2. Sulyg šitą sankalbą priimtų kolonijų niekas nebegali per-
mainyti ir pasilieka jos ant visados valdžioje priėmusių ir
jų įpėdinių. 3. Likusiąją sumą pinigų, kaipo priedo, teip
ir primokėjimo turi buti įmokėta laike, 4 punkte sankalbos
2 d. gruodžio padarytos su atėmimu iš pirmojo trečdaliao
pradotkų ir uždų, 15 rugpiučio 1890 m., o likusiuosius
lygiai 1 lapk. 1891 ir 1892 m.; 4. Gyvulius ganyti nuo pa-
vasario atencijų m. ir lyg 1 rugp. turės išvieno ant bendrų
ganyklų ant pudymo ir dobylienų, o po 12 rugp. ant ru-
gienų žieminių javų, o nuo 8 rugsėjo ir ant vasarojaus

rugienų, bet tik nuo 1 rugp. kiekvienas tegali ganyti ant savo kolonijų. 5. Kitką apsiimame pildyti kaip parodo punktai sankalbos 2 d. gruodžio m., kaipo gi ir šitos, šventai ir neperlaužiamai po baime 300 rs. baudmės kas-kartą.“

Kadangi gyvas pavyzdys yra didžiausias akstinas prie išsiskaidymo, tai nuo valdžios butų geistina:

1. masinti prie išsiskaidymo ypačiai po gaisrui.

2. masinti prie gero kolonijose ukininkavimo, duodant premijas, palengvinant prileidimą gyvulių prie gerų veislinių ir tt.

3. neleisti dalijimos nupirktų dvarų į rėžius, duoti pašalpą iš valstiečių bankos, bet tik tiems, kurie eis į kolonijas.

Toliaus, kad sunku yra vienu balsu sutarti, tad dėl viso krašto gerovės daugumui sutinkant išsiskirstyti, padaryti ir kitiems butų tai priverstina. Tokio pasiūlymo draugija ne skaito už suvaržymą tiesų valdymo, bet priešingai už platesnį tų tiesų suteikimą tiems valdytojams, kurie lyg šiol suvaržyti buvo. Juridiškai tas budas nėra šiurkštesnis už priverstiną atėmimą žemės po gelžies keliais.

Išrišant klausimą apie išsidalijimą, plecininkai ir dešimtininkai, negyvenantys sodžiuje ir nepasidarę atskiro kiemo, neturi balso, o balsų padavimas eina sulyg skaitlių valdomųjų dešimtinių. Jei kiltų klausimas, kas yra valdytojas valako, tai turi išrišti valsčiaus seimas, be to ginčai apie valdymo tiesas negali brukdyti išsiskaidymo.

Ant galo, išsiskaidymą reiktų palengvinti, prašalinant nereikalingus formališkumus juridiškuosius, paliuosuojant visą dalyką nuo gerbinių mokesčių ir suteikiant valstiečiams dykai kamarninkus, pašalpą iš karališkų miškų dėl pasistatymo triobų ir šiokią paskolinimą be kitų pasiručijimo. Skola bus be pavojumo, nės negalimas daigtas, kad kolonija neilgai trukus nepasidarytų daug brangesnė už dubą rėžiuose.

Užbaigiant, negal nepriminti, kad išsiskaidymas į kolonijas yra svarbus ne tiktai valstiečiams, bet ir 550 mūsų gubernijoje esančių bajoriškų okolicų, lygiai ir daugaliui

miestelių, kuriuose vienok sukimšimas gyvenamųjų triobų reikalingas dėl perkmainystės valdytojų, kuriems būtų geistina išskaidymas laukų be perkėlimo trobesių.“

Pirmasėdys A. Millerys.

P. S. Ką Departamentas ant to atsakys, pažiūrėsime. Reikia trokšti, kad išklausytų, nės teip gyvendami, kaip lyg šiol gyvenome, pražusime.

Taučius.

Įspudžiai iš Lietuvos.

Prabuvēs kelis metus Kurše ir ten pats ukinikavęs, šią vasarą aplankiau mielą Lietuvą. Bet kaip-gi liudnus įspudžius padarė jinai ant manęs, kad palyginau su Kuršu! Argi mēs lietuviai iš tikro esame, kaip dabar madoje kalbėti, žemesnė žmonių veislė, kad viskas pas mums menkiaus išrodo ir surėdyta? Sąprotauju, kad ne: kiek lietuvių, kad įgija mokslus, stoja eilion vyrų, kurie vadovais esta moksle ir dailoje; jų vardų rodos nei minėti nereikia. Ar darbštumo mums truksta, ar kantrumo? Gal teip-gi ne, nės pasklydę ir po Rosijos miestus ir po svetimus kraštus, nebijome prasčiausių usiėmimų, tarnysčių ir sunkiausių darbų, ką ar visi mato. Tai kasgi kaltas? Mano mislia, visųpirmu — „Polnische Wirtschaft“ (lenkų ukininkystė), anot vokiečių, su žydais, o po antrą — gudas, užgniauzęs viską prakilnesnį ir kiekvieną inicijativą ir užkišęs Lietuvos langus, kad nei spindulys saulelės šviesos neįlistų. Užtat toje gričioje ir tamsu ir nešvaru.

Važiavau nuo Vabalninkų į Biržus, bet pro Geidžiunus. Filiozofai sako, kad žmogus negeidžiaš, ko nematęs. Ir tikrai, prie ko esi pripratęs, ypač nuo mažystės, prie kokio pardedko, ar daigto, išrodo jie nepeiktini, bet tartum teip ir turi buti ir kitaip negali ir dar meilūs, kaip tėvynės dumai. Bet kad pasitrankai tarp svetimų, pamėgini augštesnės kultūros vaisių, nebeteip puikiai išrodo, nors miela, gimtynė. Užaugau sodžiuje, ir buvo gerai ir linksmu; bažnyčion septynis viorstus važiuodavau kasnedėlę par pievas, balas, akmenius, ravus, tekmes; nei aš nei kits niekas neaimanuodavo, teip kad nei ant mislios neateidavo, kad galima važiuoti išpiltu vieškeliu, arba sodžiaus žemės šniurus panaikinti.

Dabargi važiuojant pamatęs varsto ilgumo triobų eilę, nusistebėjau, tartum pirmą kartą savo gyvenime sodžių regiu. „Kas čia per baidyklė?“ netyčioms įsitariau. „Kurgi?“ — „Po teisybei nėra baidyklės, bet čia grįčių kruva.“ — „Taigi mat sodžius,“ atsako vežėjas. „Teip, tai teip, bet kodėlgi sodžius yra, kodėlgi žmonės savo triobas visi sustatė vienoje kruvoje ir žemę supynė, kaip juosta?“ To mano vežėjas nemokėjo išaiškinti. O ir aš nežinau, kodėl? Iš tikro būtų žingėdinga ištirti, kodėl musiškiai daugiausiai sodžiuose gyvena. Ar čia tik ponų parėdymas baudžiamos laike, ar dar seniaus sodžiai įviso iš patriarchaliskų laikų, kuomet užaugęs sunus, vedęs pačią tvėrė šeimyną ir statė namus šale tėvo namų, to sunus teip gi ir teip toliaus, ir atsirado sodžiai su pavardžių vardais daugskaitlije: Daunoriai, Sviliai, Vaitkunai, Miekunai ir kiti.

Už miestelio lig Lamokais 6 varstus važiuome nesutikdami nei jokių triobų, tik po dešinei pagirije buvo matyt vienasėdis, o tuomtarpu pakelėje buvo dirbamos dirvos. „Kam šios dirvos priguli?“ klausiu. „O gi mat tuoj už miesto jo paties ir dviejų dvarelių buvo žemė, o paskui tai sodžiaus Ilgalaukių; jų žemė prasideda koki varstą pavaziavus nuo miesto; o pats sodžius tai mat va po karei ant kalno.“ Ir parodė ilgą sodžių, mažiausiai kokių 15 kiemų, stovintį paraleliškai mūsų kelium, o jau buvome prie pat Lamokų. Teip kad nuo galo lauko lig antramjam sodžiaus galui gangreit 5 varstai; o kiek žemės po kitai pusei, vežėjas nežinojo. Tiek to; tegul bus tik vienas varstas. Tai dabar ilgumas nuo vieno galo lig kitam bus 6 varstai; tai vieno ukininko žemė išmėtyta ant šešių varstų. Kiek tokios žemės kaštuoja išdirbimas? Kurše nei vieno dvaro nerasi, nors žemė būtų teipgi 6 varstų ilgumo, kad ji būtų apdirbama iš vienos vietos; tuojaus pristatys palivarkų su darbininkais ir gyvuliais.

Kelias blogas, riščiomis pavaziuoti nei misliti nėra ko, tuoj degliai remia; iš nuobodžio pradėjau rokuoti vežėjui vargą išdirbimo žemės tokiam sodžiuje.

Reikia man eiti artų, tai aš dėl nuvijimo ar nujojimo galan lauko reikalauju — einant 15 minučių varsto —

adynos su čverčia; atgal tiek pat; t. y. ant kelio aš padedu per dien pustrečios adynos; per vieną nedėlią 15 adynų. Tai vienas, o du darbininku — 30 adynų. Tad per nedėlią iš vienos gričios žmogus a) suvaikščioja be jokio reikalo 30 adynų, b) kiek nuovargio, c) apievalo plėšimo; ant pusryčio, nei pietų namuo pareiti negali — neskaitant pusdienio, kurį gali su savimi pasiimti — reikia todėl d) kam nors nešti; vienas nešėjas padarys ant nedėlios 30 adynų tuščios kelionės. Darbininkas praverčia 15 adynų ant nedėlios bevaikščiojās, o algą jam reikia mokėti vistiek pilną. Iš to pasirodo, kad dideliame sodžiuje reikia turėti mažiausiai vieną darbininką daugiau, negu istikrųjų to žemė reikalauja.

Vienasėdije gi tavo laukai nei skersai, nei išilgai negali buti ilgesni už varstą, nes ketvirtainiame pusvarstije 62500 sieksnių, o ukininko 30 desetinų žemės 72000 sieksnių; o jei tavo triobos vidurije žemės, tai nei pusės varsto nėra nei vienan galan, ir darbininkas nevargsta anos kelionės ir negaišta.

Tiek pat gaišlio su visais darbais: darbininkas vieną tik žygį darydamas laukan sugaišta pustrečios adynos, o jei tu veži vežimą, ar javų ar mėšlo, gaišti prie kiekvieno vežimo po pustrečios adynos; pakol tu išveži penkis vežimus, tai vienasėdninkas dvidešimtį. O kiek arklis be reikalo vargsta? kiek pasudžios genda? O be abejonės ant tokios pat žemės vienu arkliu ir vienais ratais reikia daugiau turėti už vienasėdninką; o vieno lično arklio užlaikymas kiek kaštuoja? Sudėk dabar viską:

1. užlaikymas lično žmogaus . . .	?
2. jo alga	?
3. lično arklio užlaikymas . . .	?
4. pasudžia	?
5. sugaištas laikas, kuriame galėjai	?
ką kitą reikalingą padirbti . .	?

suma ?

Pasirodytų, kad dideliame sodžiuje ukininkas trotija kas metą mažiausiai porą šimtų rublių! O kur trotkas, kad negali ukės vesti netrukdomas ir nepaimi iš jos tų visų vaisių, kuriuos gali nešti?

O jei ugnelė? Ir supleška visas tavo turtas, netikt tavo, bet ir visa, ką tavo bočiai krovė?

Nesistebiu, kad jasiškiečiai, apie kurių įsidalinimą į vienasėdžius, nudegus sodžiui, buvo rašyta „Tėvynės Sarge“, džiaugėsi jau pirmais metais, kuomet reikėjo juk triobas statyti.

Kiek ežios užima vietos sodžiuje? Paveikslui paimkime lauką, kuriame 300 šniurų; jei ilgumas ežios bus 50 sieksnių, o plotumas pusė pėdo, tai išeis iš viso 1072 ketvirtainių sieksnių, gangreit pusė desetinos, t. y. pusė desetinos stovi ant nieko, dideliame gi sodžiuje ne 300 šniurų, bet kelis kartus tiek, o jei mažiaus, tai ežios ne po 50 sieksnių, bet po kelis varstus, kuriame 500 sieksnių.

Nebekalbu apie keblumą dirbti tokiame ilgame šniure, kurs skersai nekuomet nėra dirbamas.

Kad aną ežių žemę ant ravų apversti, tai būtų nauda, bet sodžiaus laukuose ir suderėjęs ravo nerasi. Kam gi juos ir kasti? Jei vienas ukininkas iškas, o jo kaimynas ne, tai vistiek vanduo nenutekės, kam be reikalo ir vargti. Kad vienas sodžius galėtų spirti kitą, kad tas kastų ravus dėl nuleidimo kaimyniško sodžiaus vandens (vandens takus, kaip latviai sako), tai nei ant mislios niekam neateina. Užtat, kur žemesnė vieta, ten butinai vanduo stovi ir todėl nebedirbama. Užtat išdirbta žemė tikt ten, kur kalniaus, visigi islaniai — skerdimai, išdagai, trakai — pievos-ganyklos, bet kokios? Kelmai lig kelių, kur-ne-kur nususęs aliksnėlis, tekmės kas dvidešimt žingsnių; kaipo pievos neturi gangreit nei jokios vertės: žolė neauga, o jei ir būtų — nenupiausi tarp kelmų; žolė bloga, nės liekninė; kaipo ganykla ar neužtenkanti gyvuliams, dėl tų pačių priežasčių, užtat kur tik mačiau galvijus, visur pasišiaušę, maži, karvės be tešmenų; ir dar kad galėtų ramiai tą pačią menką viksvelę ēsti? Kur tau! galvijų pulke keli šimtai, sustumti kruvoje bado, stumdo kits kitą, ir išgiti tuščiais pilvais, tuščiais ir pargrižta; nors ir geriausi būtų pieva, jei per ją parėjo tas galvijų pulkas, palieka tik juoda žemė. Užtat ukininkas iš šešių melžamų karvių ant dienos negauna gorčiaus pieno, tuomtarpu mano kaimyno latvio viena karvė duoda 6 gorčius ant dienos. Koks gali būti valgis

be pieno? Surio ir sviesto nemato, jei bent didžiojoje gavenėje.

Nemalonu pasidarė ant širdies: juk vargsta ir plukiasi čia mano broliai lietuviai, o vienok pamislį sau: teip ukininkauti gali tik laukiniai žmonės.

Kad nei jokio progreso tokioje ukėje negali buti, visi gerai supranta. Noras darbo ir inicijativa tegali buti, kad žmogaus darbo laukas jam vienam priguli ir niekas kitas nesipainioja po kojom ir liuosai pagal savo noro gali veikti ir tik nuo savo darbštumo ir išminties tikiasi vaisių. Tegul ponai socialistai gerai tą sau įsitēmija, nės tikras progresas bus tik stovint ypatingai savasčiai.

Bet ką aš čia daug kalbu apie ukės padėjimą pas musiškius, kurį gerai visi supranta; nės čia vien žinojimas nieko nepadės be prispaudimo. Užragintos yra dabar yvairios ukiškos komisijos; ar jos negalėtų reikalauti tokio išganingo įstatymo?

Privažiavome Meilunų sodžių. Triobos — tamsios, be kaminų, t. y. dumai dar lig šiol tebeina per augštinį ir tebegriausia gyventojų akis; ulyčia — siauri, medžiais nuso-dinta, užtat purvyne lig kelių, o ravuose žaliuoja vanduo. Koks kvapas todėl — suprantama; prie to — prie grįčios tuojaus ir diendaržis; gyvuliai eina kieman ir stovi ties grįčios durimis, laukdami gėrimo; smalstesnis įkiša ragus ir priemenen. Todėl jei kas sako, kad sodžiuje oras geresnis negu mieste, tai apsirinka, jei bent tik tuom, kad dulkių nėra. Užgirdus važiuojant ulyčią, pribėga prie kiemo vartų vaikas vienuose purvinuose marškiniuose lig kulnų plika krutine, arba lange, kur tik viena galva per-eina, pamatai išblyškusį moteriškos veidą.

O kelias, kelias, tai jau Dievui ant garbės. Nemeluoju: bevažiuojant brikio geležinė ašis nulūžo. Kaip nuo amžių kur akmuo apsistojo, ten ir guli: guli ant dirvos, guli ir ant kelio; važiuoja vienas, važiuoja šimtai, o akmuo guli vidurkelio; važiuoja metus, važiuoja metų gal šimtus, tas akmuo tebguli, o žmogus jį aplenkia, o jei ne, tai tokį dieglį gauna, kad giliai sau omenin įsideda: tokioje ir tokioje vietoje yra akmuo ir reikia jį apžirgdyti. Pravežos lig stabulį; dar nekas butų, kad butų lygiai

gilios; bet kad vienas ratas įsmenga lyg ašies, kitas už akmens užsikerta; reikia „apžirgdyti“, ir tempk arklį tai vienon pusen kelio, tai kiton; ir pikta ir nuobodu ir paties arklio gaila, ir tai nuo Vabalninkų lyg Sviliais, t. y. 12 varstų. Tas kelias nekoks šuntakis, bet didis kelias; juom turi važiuoti ypač bažnyčion, mažiausiai 7 didi sodžiai, po keliolika kiemų kožname, neskaitant vienasėdžių, bus arti šimto gaspadorių. Juk tai kas šventą dieną gangreit be išėmos iš kiemo vienais ratais važiuoja, kur turgui, javų išvežimas, kiti reikalai? Ratus daužo, arklius vargina, žmogus ligas gauna, ir kartų kartos vargsta, o susitart pataisyti nesusitaria. Nežinai žmogus, iš ko labiaus stebėtis: ar labiaus iš tų vabalninkiečių kantrybės, ar tinginystės, ar paikystės? Kaip kituose dalykuose kunigai duoda žmonėms pradžia dėl jų gero, teip ir čia rodos įsiduos Vabalninkų geradėjams prispirti pataisyti tą kelią. Kad kas kitas apie mūsų gerą rupintųs, rodos dar nėra, nės rėdas mūsų krašte, baigiant ant selskos, ussiima Dievas žino kuom, tik nepakėlimu žmonių buvio.

Visi sako, kad Kuršo keliai geri (bet ir jie pradeda gesti nuo to laiko, kaip užveizda nuo baronų pereina labiaus į gudų rankas), bet dėl jų pataisymo visisu nėra teip daug darbo, kaip išrodo: kiekvienam ukininkui išeina ant metų ant kelių apie 7 dienas; o jei išsiduos jiems iškariauti, apie ką, kaip girdėjau, rupinasi ypatiškai ukiškose komisijose, kad kelius taisytų ir dvarai, tai per puse susi- mažins, nės rodos pusę Kuršo užima dvarponiai.

Negaliu užmiršti įspudžio, kokį padarė žmogus su linų vežimais. Tuojaus už miestelio sutikome du linų vežimu. Vežimai dideli, butų ko traukti arkliui ir ant lygaus kelio, o anuom baisum reikėjo gyvulėliams ir visiškai įsiryžti, užtat žmonės ėjo pėsčius šale vežimų. Pirmasis išrodė, kaip ir butų pats ukininkas. Dar nesenas, bet susilenkęs, viena ranka vadeles tampydamas o kita botagą mosuodamas, žiuri prieš save mėlinomis akimis brizdamas purvyne; ant veido su nukirptais usais nei jokios mislios, nei jokio gyvumo akyse, tik baimė, abejojimas; užuitas, nusmaugtas vargo. O tuomtarpu ant jo linų vežimo guli sau žydas ant aukurės atsirėmęs, kramtydamas šiaudą dantyse; ant

veido atjautimas savo „savęs“ rodos teip ir sako: aš čia ponas, o „gojus“ su savo arkliu mano vergai. Kraujas šoko man į veidą, kad šokti iš ratų ir stumti tą parką nuo vežimo; kad nebučiau tuom, kuom esu, gal ir bučiau išpildęs, bet vėl pabijojau, kad neatsitiktų man teip-pat, kaip anam Šveicarijoje keleiviui, kurs, matydamas, kaip šuo lakuodamas sunkiai veža ratelius (nės ten vežioja nedidžius daigtus su šunimis) ir ant ratelių sėdžia vaikas, sustabdė ir nutraukė vaikną nuo ratų bardamas už nemielaiširdystę, bet tuomet pats šuo puolė ant keleivio, gindamas savo poną.

Pasiekiau su didžiu vargu ir Biržus. Puiki šio miesto išveizda, ir praeitis garbinga. O dabar? Žydų perias: žydų purvyne, žydų smarvėje; žydai ant ulyčių, žydai kromuose. Ne keli šimtai, bet tukstančiai, teip-pat kaip ir Vabalninke. Iš ko tie tukstančiai minta? Keno duoną valgo? Iškur ima pinigų ir dėl tos duonos, ir namus statyti ir puošties? Tą visą uždirba jiems vergai savo prakajte. Kuomet gi pakils šie prieš savo „ponus“? Tik žinoma ne su peiliu, bet su vienybe, tvarka, protu, energija! —

1902.

Z. R.

Mokyklų dalykai.

Neleiskite gi mergaičių į vyrų mokyklą! Sekės mums pažinti vieną šviesią, šendien jau vaikuotą sodietę, kitkartėjusią porą metų į vyrišką valsčiaus mokyklą. Štai ką ji mums nupasakojo, ar vertą mergaitėms į vyrų mokyklą eiti. —

„**Prityrusios**“ balsas. Dubą, arba, kaip žemaičiai sako, butą mano tėvai pačiame miestelyje turėjo ir draugavos gražiai su visa miestelio diduomene: su valsčiaus raštininku, kurs neseniai iš mokytojų raštininku buvo tapęs; su jaunu valsčiaus mokytoju, kurs neseniai buvo savo „seminariją“ baigęs; su apykaimės felčeriu ir su žydų miestiečių storasta. Raštininkas ir mokytojas buvo, žinoma, gryni ruskiai; felčerys, nors katalikas, bet, gilumoje Minsko gubernijos gimęs, vienų poterių rusiškai tenekalbėjo; šaip

jau nėkuo nuo ruskių nesiskyrė; miestiečių storasta irgi katalikas ir lietuvis iš čia-pat, bet, kaip „mokintas“, seniai jau nuo savo brolių, žemę dirbančių, atsiskyres, į tokiuos niekus išvirto, juog ištikro tik žydams tarnauti bederėjo; namie su savaisiais jis lenkiškai kalbėjos.

Felčerys ir storasta turėjo po dvi dukteri nuo 10—13 metų; aš tiek pat; nagi ir susibičiuoliavome nemenkiaus už savo tėvus. Išpradžių vieni juokai buvo klausytis, kaip aš — lietuvaite, felčeriukės — ruskiukės, o storasčiukės — lenkės manėmės viena kitą suprasti: buvo tikras Babelio bokšto statymas; teip tas kalbų mišinys, žargonas, ir pasiliko: aš neaiškiai galėjo lenkišką kalbą atskirti nuo rusiškosios; felčeriukės — lenkiškos nuo lietuviškosios.

Tai girdėdamas, raštininkas vieną kartą nebtoko kantrybės; gausiai į grindžių vidų nusispioves, suriko: — Reikia gi, po velniu, šitos šarkos ko nors vieno išmokinti! — ir tiesiog liepė mokytojui visas į berniukų mokyklą užrašyti.

Priešintis nebuvo kam: kad mokinti, tai mokinti! Nekaštuoja nieko, o namie bus tyliaus. Na, ir pradėjome vaikščioti prie berniukų.

Išpradžių nežinojome, kur dėtis: teip mums tarp berniukų nejauku buvo, kaip, nelyginant, nuogam tarp apsidariusių. Jie teip-pat suvaržytais jautės. Bet veikiai iš nedrąsių pavirto į tikrą smalą; keikinimams, pešiojimams, pravardžiavimams, išjuokimams nebuvo galo. Daug reikėjo mums kantrybės, o vakarais ir ašarų. Kad ne mokytojas, butume neištėvėrusios ir išbėgusios.

Susisodino jis mus ant pirmojo suolo, čia-pat prie savo staliuko ir tik tykojo, kaip vanagas vištos, drįstančio įkirėti. Pagavęs saivalininką, teip nemielaširdingai plaštakomis per skruostus iš abiejų pusių tašė, juog galų gale berniukai ir akimis į mūsų pusę dėbtelėti nebedrįso. Gavome viršų, tik ne ramumą: iš pikty jų akių ir snibždėjimos tarp savęs ir iš žvalgymos į mūsų pusę numanėme, juog jų pradėta neapkęsti mūsų. Ale tiek jau to. Už šiokią ne-tokią ramybę visgi buvome mokytojui dėkingos be skirto, be galo. Su pilnu įtikėjimu glaudėmės už jo, kaip už neapgalimo muro; jis vėl gi nė su kuo teip

švelniai neapseidavo, kaip su mumis ir teip prijaukino, kad pradėjome kaip už savąjį laikyti, nemaž nebebijojome. Prietelystė tarp mūsų aiškiai buvo matyti: kad pasakojo visai mokyklai, maloniai šypsodamas, vien mums į akis te-žiurėjo, o mes jam į akis. Kad vaikščiojo, o vaikščioti mokėjo labai lengviai, mažus uselius vien sukiodamas, mes vien tik jį akimis sekėme, tarp savęs kumšėdamos ir į mokytoją su daug reiškiančia mina mirkėdamos.

Ant to mums pusė laiko išeidavo; tad per pirmą žiemą nedaug ko tepramokome, negut tik plepėti maskoliškai ir teip tarp savęs kalba susilyginome.

Mokytojas buvo jaunutis, vos 25 metus teuzgavęs. Mėgė pasauvaliuoti, pašokti, kad kame armonija griežė. Beto buvo tikrai nebiaurus maskoliukas... Pas mus jis tankiai per vasarą lankydavos; man ranką lygiai su augusiais spaudavo, nemaž mano didystę pakeldamas: aš ir ištikro jau tariaus nebemaža beesanti, nors vos tik 14 metų teturėjau. Tad nedyvai, kad mokytojas man labai patiko, jo atsilankymai rodės perreti ir laukte laukiau, kuomet vėl pradėsime pas mokytoją kasdieną vaikščioti.

Vos tik apskelbė pradžią mokslo, pirmoji nubėgusi užsirašiau; bet antriejie metai nebebuvo pavedęs į pirmuosius. To felčerio jau nebebuvo mūsų miestelyje; vyresnioji storasčiukė nosisamdė į dvarą už auklę; beliko man viena trimis metais jaunesnė storasčiukė, su kuria, kaipo su daug mažesne, mislimis dalytis man buvo nebepadoru, ir tris naujos žydelkėlės, kurių nė aš, nė mokytojas, matyt, nemėgėme. Senoji prietelystė tarp mokytojo ir mūsų visų penkių pasiliko tik tarp mokytojo ir manęs: jis į mane bepradėm šypsodamas žiurėjos, aš į aną, bet kumšėtis nebebuvo su kuo, ir man darės liudna. Mokintis nesinorėjo, nors buvau pajemni: kada norėjau įtikti, viską be vargo dariau, o mokytojas žodžių stigo mane prieš visus išgirti. Tada man labai gerai darės ant širdies, nės mano didystė augo.

Bet geriausia buvo, skaitliuojant. Užduos mokytojas užduotę ir per mano petį, truputį prisiglaudamas, į mano darbą žiuri, o man teip gera, skaitliuju, kaip karščiudama

ir dyvus darau sumaningumu. Tokių lekcijų lauktinai laukiau, o jos ir ištikro tankesnės pradėjo buti; kartais, rodydamas, budavo mokytojas ir šalip atsisėda, drąsiai mane toliau nustumdamas . . . Tik neilgai teip truko.

Po kokių trejeto mėnesių, kaip tik mokytojas, budavo, paprastu budu manęs prisišlies, pikš man kaktoje kažkas ir pasileidžia: rašau, nebegalvodama, klausau, nebesuprazdama. Po valandai imu drebėti ir verkti. Jis mane ima maldyti, glostyti, glamonėti: man dar prasčiaus darosi ir gaunu nelaiku namo bėgti.

Mano veidelis pasidarė nebegražus, paakiai pamėlynavo, susitraukiau, nuliudau. Tai matydami, tėvai ėmė nerinti, ir po Kalėdoms, kad reikėjo vėl pradėti mokslą, pasišnibzdėjo, pasišnibzdėjo ir pasakė mane jau nebemažą esant, pačiai kraitys krauti esąs laikas, o aš dar nė austi gerų daigtų nemokanti; tadgi mokintis laiko nebebusią, nės linų ir vilnų verpti prisiėmę pundais. Nusigandau neapsakomai. Išpradžių prašiaus, nuduodama šaltumą; paskui verkdam, už ką susigriebiau nuo motinos į kuprą ir buvau pro duris išgrusta, o paskui mane ir visos maskoliškosios knygos tapo išdrėbtos, kad tuojau parneščiau.

Ašaras visu keliu rydama, nuboginau tuos šaltinius „apšvietos ir mokslo“ ir gailiai pasigodžiau ant savo nelaimės, kaip „mokslo trokštu“, o man neduoda ir tt. Naba gas net pašokėjo, išgirdęs. „Kak? što? gļuposti! tokią „mokslią“ mergaitę nuo knygos atitraukti? Tuoj bėgu patsai tėvų perkalbėtu“ . . . ir, mane numaldęs, išmielavęs, nubėgo. Ką jis ten sakė, ką jam tėvai sakė, aš to nežinau, nės apie tai daugiau kalbos niekados nebebuvo. Gana to, kad gražus ruskelis daugiau pas mus nebeatsilankė.

Ko aš tada nebepermislijau, kuodelį pešiodama, šniurkščiodama ir su pasilgimu pro langus dairydamas, vienas Dievas težino. Bet kad vis gi tebebuvau pusmergelė, veikia viskas iš galvos išdulkėjo. Ir šendien Dievuliui tebed ėkavojuuž tėvų išmintį ir jų širdies jautrumą. Mokytojas gal ir nebuvo pagedęs vaikiukas, kas jį žino; bet ką vedum metai ir antri butų atnešę? Gal mano mergišką nešlovę, o gal ir burliokystę . . .

Kaip aš dabar viską permisliju, tai net pyktis man ima, išgirdus sakant tai kas čia blogo leisti mergaitę pas vyrišką „mokintis“? Aš jau prityriau, kas tai yra „pas vyrišką mokintis“ ir, jei mano mergaitės paaugs, bereikalo jų neraminsiu: arba į namus mokytoją — moteriškę nusisamdysiu, arba, jei išsiteksiu, stačiai į pensiją atiduosiu, o tų valsčiaus mokyklų kad mano akys nematytų. *Taučius.*

P. S. O ką, lietuviai? Ar ir jus lauksite, kol „nepri-tirsite“ blėdingumo mergaičių mokymos vyrų mokykloje? Benereiktų pasinaudoti svetimais prityrimais, tai pigiaus, ir neleisti, o leidžiant, tuojau atsiimti? Netik reikia, bet priešingai darant, nusidedi prieš paprastą dorybę, reikia spaviedotis, o kunigai neprivalo išrišimo duoti, kol neišvys pasitaisymo.

O jus, kunigai, lankantįs mokyklas, argi jums bereikia sakyti, juogiai jūsų yra dalykas perskirti vaikus ir užklausiantiems drąsiai atsakyti: „Esu priešingas mišram vaikų mokinimui“! nės tai nebenaujina, klausimas seniai aiškiai išrištas. Kaip visoje pasaulėje yra dviejų rūšių mokyklos: vienos vieniems vyriškiems mokytis, kitos vienoms moteriškoms mokytis, teip ir Lietuvoje su bendra mokykla neapseisi. Ilgas priešinimas lietuvių bendrai mokyklai vienas gana parodo lietuvių daugumą jos blėdingumą su-prantant. Kad nebebus papiktinimo ir ištvirkinimo mūsų mergaičių, beliks mums išrišti klausimas: ką gi lietuvių mergaitėms duos, kad ir grynai moteriškoje mokykloje, pravoslaviškai — rusiški mokslo šaltiniai? Prie ko mokslą galės pritaikinti? Kokia, vienu žodžiu sakant, bus praktiška jo vertybė? To klausimo išrišimui atviras laikraštis: kas prityręs, galvojęs ir žinąs, tenetingi pakelti balsą vardan mūsų draugijos sveikatos.

Žiburėlio Draugystės Įstatymai.

I. Tikslas.

§ 1. Žiburėlio tikslas yra šelpti einančius mokslą ne-turtingus lietuvius ir lietuves, ypatas, kurios:

a) su nauda darbuojasi lietuvių raštenybės dirvoje, arba

- b) yra linę prie dailenybės:—skulptūros (vaizdakalystės), architektūros, maliorystės (vaizdarašystės), muzikos ir t.t. Pasarga. Žiburėlis apriboja savo veikimą nurodyta dirva tik tuo tarpu. Atsiradus ištekliui, Žiburėlis šelpa apskritai visus tos mokinius, kurie ar šiokių, ar tokių budu darbuojasi tautos dirvoje.

II. Sąnariai.

§ 2. Draugystės sąnariais gali būti vyrai ir moters doros, ištikimos ypatos. Priėmimas už sąnarį pareina nuo 2 sąnarių — įteikiančių ir visatinio susirinkimo — priimančio.

§ 3. Sąnarių pareigos:

- 1) mokėti į draugystę po 5 rub. kas metai,
- 2) rinkti aukas ir didinti draugystės turta,
- 3) rupinties padauginimu sąnarių skaičiaus.

§ 4. Kiekvienas Žiburėlio sąnarys turi pildyti visatinio susirinkimo nusprendimus. To neišpildęs sąnarys privalo išsiteisinti prieš visatinį susirinkimą.

§ 5. Sąnarys, neįmokėjęs sąnariškos įnašos per du mėnesių metams pasibaigus, nustoja buvęs sąnariu.

§ 6. Visi nusprendimai, apyskaitos ir visas dalykų stovis turi būti pranešama vieną kartą metų buvyje visiems sąnariams, kurie negalėjo atvykti į susirinkimą.

§ 7. Sąnariai neturi tiesos pasakoti svetimiems apie Žiburėlio sąnarius, apie šelpiamuosius ir apskritai apie visą, kas nėra skelbiama per laikraščius ir gali pakenkti Žiburėlio reikalams.

III. Komitetas.

§ 8. Komitetas susideda iš dviejų sąnarių; išrišant kokį klausimą reikalingas yra abiejų sąnarių sutikimas.

§ 9. Komitetas:

- 1) renka žinias apie šelptinuosius kandidatus,
- 2) sustato ir pristato visatiniam susirinkimui draugystės apyskaitą,
- 3) sukviečia visatinį susirinkimą,
- 4) apskelbia visatinio susirinkimo patvirtintą apyskaitą,
- 5) priima ir išleidžia pinigų visatinio susirinkimo nusprendimu,

6) paskiria tam tikram reikalui atsitikus paprastąsias pašalpas (žiur. § 12.).

Pasarga. Apyskaitos skelbiamos yra kasmetą „Varpe“ ir kituose laikraščiuose.

§ 10. Komitetą renka visatinis susirinkimas vieniems metams.

Pasarga. Jeigu susirinkimas negalėtų įvykti metų gale, tas pats komitetas pasilieka ligi kito susirinkimo.

IV. Susirinkimai.

§ 11. Susirinkimai, esti tik visatiniai, kurie daromi yra paprastai vieną kartą metų buvyje.

§ 12. Visatinis susirinkimas:

- 1) priima naujus sąnarius ir išmeta iš sąnarių skaičiaus nepildančiuosius Žiburėlio įstatymų;
- 2) renka komitetą;
- 3) paskiria stipendijas ir paprastąsias tam laikui pašalpas;
- 4) nutaria, kam ir koku budu duoti pašalpas;
- 5) peržiuri ir patvirtina komiteto sustatytą apyskaitą;
- 6) sustato budžetą ateinantiems metams;
- 7) jieško šaltinio Žiburėlio turtams padidinti;
- 8) duoda visokias instrukcijas komitetui, k. a. apie sugrąžinimą skolų nuo sušėlptųjų ir tt.

Pasarga I. Paprastąsias pašalpas gali prireikus paskirti ir komitetas.

Pasarga II. Jeigu nesąnarys duoda pašalpą mokslą einančiam lietuviui ir nori, kad tie piningai sugrįžtų į Žiburėlio kasą, reikalingas yra tam tikslui bent vieno sąnario sutikimas, ir apie tai turi būti pranešta visatiniam susirinkimui, kuris įtraukia sąnario pranešimą į metų apyskaitą.

§ 13. Į visatinį susirinkimą svečiai nepriimami.

§ 14. Apie susirinkimo tiesotumą sprendžiama iš skaičiaus sąnarių, gyvenančiųjų Rusijoje ir atvykusiųjų iš užsienio.

Pasarga I. Sąnarys negalėdamas buti susirinkime gali pavesti savo balsą kitam sąnariui.

Pasarga II. Kiekvienas sąnarys negali turėti daugiau, kaip du balsu: vieną — savo ir antrą — kito sąnario, jam pavestą.

Pasarga III. Užsienio sąnariai, neatvykę arba nepriuntę savo balso, nesiskaito sprendžiant apie visuotinio susirinkimo tiesotumą (sulyg § 15 ir 16).

§ 15. Susirinkimas yra tik tuomet tiesotas, jei susirinko $\frac{2}{3}$ sąnarių (sulyg. § 14).

Pasarga: Nesurinkus vieną kartą dviem trečdaliu visų sąnarių turi but paskirta antro susirinkimo diena; antras susirinkimas ir nesant $\frac{2}{3}$ sąnarių gal spręsti apie draugystės reikalus.

§ 16. Apie paprastuosius draugystės reikalus sprendžiama yra daugumu balsų. Nutarimai-gi, permaining ir papildant įstatymus, likviduojant draugystės reikalus, tik tuomet turi visą galią, jei priima juos $\frac{3}{4}$ visų susirinkusiųjų sąnarių (sulyg. § 14).

V. Šelpiamieji.

§ 17. Šelpiamųjų kandidatus pristato draugystės komitetui vienas iš sąnarių, nurodydamas tų kandidatų darbus, curriculum vitae ir jų gyvenimo sąlygas.

§ 18. Gavęsis sykį stipendiją be svarbių priežasčių negali jos nustoti (sul. § 1).

§ 19. Sušelptasis Žiburėlio augintinis, įgijęs kokią nors vietą ar gavęs kokį darbą ir materijališkai sustiprėjęs, privalo sugražinti savo skolą draugystei.

§ 20. Sušelptieji, pabaigę savo mokslą, privalo apsigyventi Lietuvoje arba buti savo darbais Lietuvai naudingi.

Žinios.

Mosėdžiai (Telš. pav.). Mosėdiškiai neilgai ką trukus rodos nustos suvisu proto begerdami degtinę. Vieni pasigėrę mušasi tarp savęs; kiti šventais pavakariais apstoję visus takus, visus krumelius pakeliais, ne veizėdami nei oro, nei driegnumo, nei purvo, nei šalčio traukia burną išsijuosę. Paskui nebsuvaldydami kojomis šliaužia į artimiausį pastogį ir ten išmiega; arba eina į klėtis biškeli pasilinksminti prie mergaičių, — ir tankiai teip daro net gaspadoriai, apsivedę su pačiomis.

Dabar paveizėti reikia toliaus į Mosėdies vyručius, kaip jie yra uoli ant padidinimo algos mokytojui jų vietinės mokyklos, ir visai nereikalingai — na! kur reikia, tai reikia. Bet čion vos tiktai „žemiškas viršininkas“ 10 dienoje sausio parašė ant laiškelių, juog tarp kitų reikalingų mokesčių reikėtų mokytojui pridėti kas metą virš algos 25 rublius, teip vadinamą „emeriturą“, — visi skubėdami pasirašė; tikt vienas L. pasipriešino, o kiti nei pusės žodžio neištarė. Kad būtų nepasirašę, nieks nebutų privertęs. Gerai, dabar mokėsite 25 rs. o paskui pamatysite, reiks ir kitą tiek pridėti. Oi vyručiai! jūs, tur buti, manapolyje palikote savo išmintį. Dėlko jūs tylite, kad mokytojas piktina jūsų vaikus negerais apspėjimais su aptiekoriene, kaip oželiai visi nuleidote barzdas.

Jums nerupi išmokinimas jūsų vaikelių poterių, tiesų tikėjimo, skaityti ant savo knygelės, bet rupi, kad, lyg ausų, prisigerti degtinės.

Vieną iš jūsų girtoklių aš pagelbėjau; užėjau ant žmogaus berynantį degtinę su tokiau ištroškimu, kad ir butelį buvo berynas, aš jo pagailėjau kad neužspringtų, nutvėriau už butelio ir teip išgelbėjau nuo smerčio.

Čirkšlys.

Tirkšliai. *Linksmas naujina.* Šia žiema mūsų vaikai yra liوسي nuo mokyklos. Negirdėtas daigtas, pritruko moksliams mokytojų, taigi nėra kam mokinti ir mūsų vaikai sėdžia namie ir moka saviškai. Girdėtis, kits dejoja, kad jo vaikesas nepabaigsias mokyklos iš tos priežasties. Tai džiaugkis, o nenuliusk žmogeliam; mažiau latrų bus, juo mažiau pabaigs tą lizdą negerų apspėjimų.

Kailinis.

Nuo Telšių padang. Važiudamas per Plungę apsi-stojau pasišildyti arbatnyčioj ir ten išgirdau apie įvairius atsitikimus, apie kuriuos ir noriu dėl žinios papasakoti.

Pirmas atsitikimas buvo tai pradžioje lapkričio. Važiavo žmogus nuo Telšių su vežimu įvairių knygų, apsiestojo pas tą pačią arbatnyčią nakties laike. Šit jam arbatą begeriant prisistatė paliceiskui užudę ten kontrabandą vežimo nebeatsitraukia, o keleivis pamatęs, kad biesas griebis, išėjo pro kitas duris ir pabėgo. Kantrabandai teko į rankas policijos, o ar sugavo tą žmogų ir kas toliaus

stojosi, dasižinoti negalėjau. Išdavėjai nieko iš to nepelno, o žmogų pakrividija ant dviejų ar trijų šimtų rublių. Kad arklį vagis pagauna, tai nieks apie tai nei žinoti nenori, o kad knygas veža dėl tų pačių žmonių, tai greitai užuodžia ir išduoda. Ar tie žmonės turi kiek supratimo, tai sunku pasakyti; kad sąžinės neturi, tai tą žėdnas aiškiai mato. Kaip girdėjau iš augštesnės vyriausybės žandarmų, esą paskirti dideli pinigai papirkti žmonėms gyvenantiems parubežyje, kad išduotų knygyvežius. Butų tai labai bauriu daigtu, kad atsirastų tokie išdavikai dėl rublio arba kelių grašių.

Antras atsitikimas buvo par šventę Nekalto Prasidėjimo. Žmonės po mišparų ėjo iš bažnyčios, o ne toli nuo liepų gaza keli parėjunai burliokai apsigėrę pradėjo darytis ir užkabino kokį ten senelį, kurs juos subarė. Šie su peiliais ir lazdoms puolė ant to senelio, žmonės užsistojo ir teip ipėrė burliokus, kad tie sutraukė į triobą žydo, kur gėrė pirmiaus. Žmonės įpykę liepia burliokus išduoti, o kad žydas durių neatidarė, tada pradėjo mušti langus ir maž anų beliko. Atbėgo ant to liarmo uriadninkas ir naujas zemskas, bet žmonės anų neprileido — o kad zemskas norėjo vieną iš žmonių suturėti, drąsus vaikinai paėmę anam už pečių pasakė kad ne kištus, ir tas atsi-traukė. Girdėjau dabar tirinėjant, kas tenai buvo pravadninku to maišto. O policijai neateina į galvą, kad visą tą liarmą pakėlė parėjunai burliokai, o žmonės visai čia nekalti. Užminiau apie zemską; dabar teip vadinasi naujo įstatymo uriadas, kurs užims vietą ir tarpininko arba pasriadininka ir vietą sudžios. Koks tu zemskųjų bus tolesniai rėdas, tai dasižinosme. Tik iš paties pamato tas naujas rėdas ne visai gali buti geras ir žmonėms naudingas; o tai iš tu priežasčiu:

Ant zemskų paskirti yra ruskiai neturintįs augštesnio (universiteto) mokslo, yra tai žmonės buvę karumenėj, arba nusigyvenę bajorgalai. Tai tie žmonės tur rankose savo visą teisybę ir įstatymus. Kogi nuo anų galima laukti gero, kad jiems patiems truksta augštesnio apšvietimo ir reikalingos žinios įstatymų (zokonų)? Kad anie butų šios šalies žmonės, mokėtų liežuvi žemaitišką, žinotų

visus papročius šios šalies, tai šaip teip gal ir galėtų ką gerą padaryti. O dabar nieko norėti. Iš antros pusės paėmus toks zemskasis bus dėl mūsų krašto naujas misionorius ant platinimo rusifikacijos. O turėdamas gan didžią valdžią nuo vyriausybės, gali nemaž blogo mūsų kraštui padaryti. Užminiau apie misionorystę, ir niekiek neapsirikau. Štai ir Plungės zemskasis išrodo visai valybas žmogus, o jau darbą parodė. Nuo amžių nebuvo Plungės mokslinyčioje naujų išmislų. Šimet naujasis mokytojas su žemaitiška pavarde išmislijo mokslinyčioje dėl vaikų padaryti pramonėlį. Surinko nuo vaikų po 20 kap., nuo maskolių Plungės kiek galėjo ir keletą svarų nupirko cukierkų, sukabino ant eglatės, partraukė iš Telsių popą, kurs pašventė, ir paskui skaitė apie garsingus šio krašto misionorius, archirejus ir kitus, o vaikams liepė maskoliškai dainuoti ir pasakas sakyti. Kad žmonių daugiau susirinktų, norėjo ir kunigus pritraukti, bet tiems atsisakus, tėvams prikalbinėjo, kad nepriims į mokslinyčią vaikų, jeigu tėvai neateis. Žinoma žmonių susirinko daugybė. Nežinau ar popas po visais šventė eglatę, ar sau vienas, bet girdėjau, kad zemskasis teip dailiai prakalbėjęs maskoliškai apie vienybę, kad kitiems klausytojams maskoliams ašaros išrėdėjo, žinoma iš didelio džiaugsmo, kad už vieną atvažiavimą popo tik žmonių patraukia!! Žinoma, jeigu mūsų žmonės mulkiai, susirinks ir antrą kartą, tai gal popas stačiai užrašys ant pravoslaunų, kaip jau nekartą yra atsitikę. Kaip tai liudna, kad žmonės tamsūs nemato, ką su anais nori padaryti.

Mokytojas uždegė keletą žvakių, pakabino keletą cukierkų, popas pakrapijo su arklio uodega, o kuoveikiausiai kaip juodvarniai ant padlos ir puola. Čia jau man pasirodė plungiškių didelė neišmintis. O vis tai dėlto, kad nieko neskaito ir nieko neišmano. Užtikro ateina ant mislies, kad kas iškeltų subiaurotas kelines, ir pasakytų, kad yra kokio įvairio žmogaus, tai ir vėl visi pultų, kaip bitės ant medaus. Sarmata plungiškiems!...

Papasakojaš apie nepadorius atsitikimus, turiu neužmiršti ir apie gerąsias naujinas keletą žodžių patarti. O tai girdėjau, kad plungiškiai žada statyti naują muro bažny-

čia. Plytas ir visą medžio medegą duodant Jos Mylista Kunigaikštienė Oginskienė. Amžiną atilsį Kun. Mikolas, jos vyras, paliko testamente 10 tukstančių o Kunigaikštienė dar nuo savęs pridėda 15 tukstančių — tai ne maža papirtis, nės tai galima sakyti dvi dalis viso kašto. Parapijonis vėl su geru noru prisidėda po 25 kap. nuo desiatinės. Vyriškiai darbininkai po 3 rub. ant metų, o moteriškosios po 2 rub. Susidės ne maž grašio ir bus puiki bažnyčia. Pianas bus dirbtas Ryme o perdirbtas Liepoje budavotojo Strandmano. Duok Dieve, kad visa gerai pasivestų — Mačiau akmenų jau galybę priveštą, pradžia gerai eina; jeigu parapijonis suklausys klebono, kurs jau vieną bažnyčią pamuravojo, tai ir tą greitai ir lengviai pamuravos. Geras rėdas tame dalyke vertesnis už pinigus. *Pakeleivis.*

Iš Darbėnų Darbėnų storasta Jašinskis, kad jį vėl išrinktų ant storastų, pasirupino kaip daugiau vibornųjų išrinkti savo gerai prie butelkos pažįstamų. Tie žinoma ussi-merkė, šaukė ant schodo nežinodami patį gerai intereso, tiktai ir girdėti buvo . . . Jašinskį — Jašinskį . . ., kad but kas paklausęs, ką reikia pakarti, tur buti teip-pat butų šaukę Jašinskį.

Išrinktas ant storastų pasirupino, kad ne išrinktų senojo staršinos Juozapo Kontrimo, kurs prabuvo staršina arti 20 metų. Mat biaurybė bijojos Kontrimo, kad nenuvertų prisuktybių ir dar menka dulkė, norėjęs ir pats palikti staršina. Ant to tikslo kišo pinigus kam be išmanymo, net ir šimtinės negailėjos, nusiuntė kitur krežį degtinės, bet rodos tie žmonės nepriėmė. Pas save trioboje turėjo stalą apstatytą butelkoms degtinės ir alaus ir kaipo mieščioniui ne sunku buvo nueiti į miestelį ir tenai kokį tiktai vibornąjį patiko, vedė pas save ant vaišių, pykdamas ant to, kursai neklusė. Sulaukėm galų gale rinkimo staršinos, — tegul kas čia bus. Vyrai ką norite ant staršinių išrinkti?

— Voičekauskį atsiliepė už vis daugiau balsų, nors ir Kontrimui ne daug te truko, ir kad butų Jašinskis savo vaišėmis balsus tuos nepavogęs, tai butų ir vėl geras Kontrimas palikęs. Vienok nenuliudome, kad išrinko Voičekauskį, nės tai žmogus labai geras, išmintingas, duok Dieve jam sveikatą. Darbėniškius gi žmones gal žinoma papeikti,

kad iš priežasties arielkos nebeskyrė Kontrimo, bet gal ir pagirti už tą nors, kad Jašinskio nieks neskyrė, mat ir viešiedami prie jo spigą tur buti kišenėje rodo. Ant schodo kažikas tiktai vienas tur buti ant juoko, nės užpečkėje kažikame per pusę išsižiojo.

Kriaučius.

Iš Naumiesčio (Suvalk. gub.). Pereitą*) vasarą 21 d. birželio pavakare atvažiavo Vilkaviškio ir Naumiesčio žandarų viršininkas su žandais ir paliepimu nuo prokuroriaus padaryt kratą pas ukininką Joną Grigaitį, Gudaičių kaime Naumiesčio parap., mat priešai pavydėjo, kad jo vaikai eina mokslus (duktė — mokykloje grap. Pliater, vienas sunus Petrapilės Dvasiškoje Akademijoje, o kitas Petrapilės universitete).

Iš syk viršininkas pradėjo smarkaut, ale rimtas ukininkas su Akademijos aukletiniu (antro sunaus nerado namie), visai nepabugę, priminė jam zokoną ir mandagumą. Dantis sukandęs, liepė krėst visus kampus; sunus į savo kambarį prie knygų neleido viršininko, aiškindamas, kad paliepime prokuroriaus tik tėvas išvardytas, o pats esąs metuose; neapsileido, nors ir perpykęs viršininkas pradėjo šaukt: „Što vy menia budete učit?“ Pasitrankęs apie 3 valandas, viršininkas susidėjo pluoštą popiergalių su skaitliais ukininko, dar kelis jo laiškus nekaltos įtalpos nuo pažįstamų ir nieko nepešęs išbrazdėjo; dvasiškos įtalpos knygų ir elementorių neėmė. — Liudna, kad tarp mus žmonių atsiranda tokie mulkiai, kurie per pavydą drįsta net žandarams skust savo brolių, kuris išsižada kone paskutinio kąsnio, idant išlavinti vaikus dėl visuomenės labo.

A. P.

Nuo Ilukšto padangės (Kuršo gub.). Visame Ilukšto pavieta pilnai pristatyta cerkvių, popų-misijonorių ir tt., bet pravoslavija šiame kampe nelabai plėčiasi tarp katatalikų. Visas pelnas pravoslavijai, jei per metus kokios 2—3 mergpalaikės išteka už maskolių, arba koks latrelis apsiveda su maskalka. Šeip-jau katalikai tvirtai laikosi savo tikybos, o ir pravoslaunieji labiaus guodoja katalikystę negu savo pravoslaviją; kad būtų leista jiems pravoslavijos išsižadėti,

*) Vėlai paduota pagal noro ištirt priežastį kratos.

tai pusė iš jų tuojaus į katalikus pereitų. Vienkart su katalikais gyvendami, šio kampo pravoslaunieji lengviai permano mūsų tikėjimo prakilnybę, ant galo juk tai vaikai buvusiųjų unijotų, tad nedyvai, kad bočių tikėjimą labiaus guodoja, negu naują po nevalia antmestą. Ale paklausykim, ką maskoliai savo tarpe, teip sakyti, namie apie tai šneka. 1903 m. gruodžio mėn. dėl popų išleidžiamame laikraštyje „Rižskija Eparchialnija Viedomosti“ buvo patalpintas ilgas straipsnis „Katoličestvo i pravoslavije v m. Ilukstie i jeho okrestnostiach“ (Katalikystė ir pravoslavija Ilukšto apskirtyj). Korespondentas djasas Verkneustinskis gatavas plaukus nusidraskyti iš nerimasties, juog šiame kampe pravoslavija visiškai nusususi, o katalikystė žydžia kuogražiausiai. Patįs pravoslaunieji tik iš vardo, gird, tėra pravoslaunais, o dvasioje tikrais katalikais, pravoslaviškos vieros nežino, nepildo, net gėdžiasi savo pravoslavijos, šventdieniais visiškai į cerkvę ne eina, daugumas nei metuose kartą cerkvės ne aplanko, žegnojasi, meldžiasi ir giesmes gieda katalikiškas, sienas puošia katalikiškais paveikslais, šventadieniais eina į bažnyčią o kiti slaptomis net spaviedojasi, į budyne (pagrabą) pravoslauni kviečia giedorkas — katalikes, kurios be pertrukio gieda katalikiškas giesmes „biauriausiai“ balsais, pagaliaus ir ant kapo, popui pabaigus savo apeigas, jos vėl užgiesta katalikiškas giesmes, o pravoslaunieji tą dalyką skaito už butinai reikalingą . . .

Kasgi kaltas, kad pravoslaunieji teip prie katalikystės palinkę? Na, nesunku atspėti, kad tai nelabi katalikų kunigai, kurie nesigailėdami darbo, iš visų sųlų puošia bažnyčias, mišias laiko kasdieną, kasdien spaviedoja, visados su didžiu prisitaisymu sako gražius pamokslus, šep-jau santikiuose su žmonėmis tvirtina juos katalikiškame tikėjime, niekina pravoslaviją, o neretai ir pačius pravoslaunus prikalbineja į katalikus pereiti, bažnyčioj užveda įvairias pamaldas (ypač keikia ant Gegužinių pamaldų ant garbės Panelės šv.), o per atlaidus susivažiuoja po keletą kunigų, iš visų sųlų steigiasi apvaikščioti šventę kuoiškilmingiausiai. Vis tai, girdi, jie (kunigai) daro, kad katalikus nuo pravoslavijos suturėti, o pravoslaunus prie savo tikėjimo patraukti. Ištiesų, nelabumas! visame tame darbe

Ilukšto džiakonas esąs, gird, lyg koksai vadyrius, o kiti to dekanato kunigai darbščiai eina džiakono pėdomis. Ant galo, ant didesnės popams zlasties, žmonės savo kunigus guodoja, pats pagrumojimas „kunigui pasakysiu“ jau žadina, girdi, privengimą jų širdyse. Teip kunigams besidarbuojant, kur tau katalikai eis į šventą pravoslaviją, savo „klaidžiakystės“ išsižadėję.

Kad tą „baisų“ kunigų darbą sunaikinti, djakas nerodija visus kunigus tuojaus kur nors išgriusti, nors ir labai, rasi, to geistų, užtad popus karštai ragina, kad taptų darbštesni, kad ben tiek dėl pravoslavijos dirbtų, kiek kunigai dėl katalikystės. Rodija tad, kad nevien šventadieniais, bet dar ir prastomis dienomis laikytų molebną, kaip kunigai mišias kad laiko kasdien, pamokslus kad sakytų kas šventę ir tai ne iš knygos perskaitydami, bet su didžiu prisitaisymu ir iš atminties, kaip kunigai, pamoksluose visutankiausiai kad sakytų, juog katalikystė tai klaidžiatikystė, o pravoslavija tai, rods, tikėjimas, paties V. Jezaus įstatytas ir t. t. Ant galo pagalės rodija, užvesti atlaidus (atpuskus) kaip pas katalikų, o ikoną Bogomaterės (Motinos Šv.) Ilukštos cerkvėje „apgarsinti už stebuklingą“. Tada, sako, ir pravoslaunieji pamylės savo pravoslaviją, ir katalikai ims eiti į šventą pravoslavijos gazdą.

Teip tai patįs popai liudija apie kunigų darbštumą ir katalikų tvirtumą tikėjime, apie pravoslaunų atšalimą prie cerkvės ir menką įtekmę popų ant savo avių. Kad padidinti tą įtekmę, mislija, mat, jau pačią pravoslaviją perdirbti ben nekuriuose dalykuose ant pavyzdžio Katalikiškos Bažnyčios. Ale veltui darbas, tada tik įgytų įtekmę popai, kaip vėleis susivienytų su šventa Kristaus Katalikiškąja Bažnyčia, išsižadėtų savo stačiatikystės. — Jovalu žmogaus ne prisotinsi, nei dušios nenuraminsi, tikro, švento, katalikiško mokslo anai nepadavęs. Kiek jau buvo įvariai-įvairesnių atskalų ir klaidžiatikysčių! Jo visos norėjo šventą Katalikišką tikėjimą išgriauti, bet neiviena ilgai nepatvėrė greitai išgaišo, ilgainiui pranyks ir pravoslavija, o Katalikiška Bažnyčia bus visados, nės ji tikrai gali žmogaus dušią tikrai užganėdinti, nės ji

tiktai tikra. Mēs lietuviai, itin laikykimės Kat. Bažnyčios skverno, nės, tik katalikais budami, tegalėsime užlaikyti savo tautystę. Seniai jau pripažinta, juog „Bažnyčia palaiko tautystę, tautystė palaiko Bažnyčią.“ Atimk nuo lietuvio lietuviškai — tautišką susipratimą, jis veikia išsižadės kat. tikėjimo, atimk nuo lietuvio katalikišką tikėjimą, greitai paliaus jis save skaitęs už lietuvi. Turėjo teisybę p. Aluskis, sakydamas, juog bedieviai, norėdami lietuviams išplėsti tikėjimą, pagriauna jų tautystę, maskoliams tarnauja.

M. Baustas.

Iš Dorpato. *Estų tautiška šventė.* Laimingi estai, kurie turėjo savo darbštų ir gabų poetiškų turtų rinkėji, drą Kreuzwaldą. Jo surinktas dainas, padavimus ir tt. tam tikra mokslinčių draugystė ilgainiui išdavė atskiroj knygoj. Estų poemai „Kalewipoig“ pripažįsta visi didžią vertybę. Per 100 metų estai kulturiškai toli jau nužengė, bet Kreuzwaldo vardas ir nuopelnai visad paliks omenėj ir godonėje savo tautiečių — estų. Pernai tatai 14 gruodžio, kaipo sukaktuvėse 100 metų nuo užgimimo Kreuzwaldo estai apvaikščiojo kaipo tautišką šventę, ypač dorpatiškiai tą Kreuzwaldo jubiliejų apvaikščiojo iškilmingai, prie kurių, sako, prisidėję ir kitų tautysčių išpažintojai. Garbė tai tautai, kuri brangina nuopelnus savo sunų! Linkėjame! estams kuotarpiausio kulturiško kilimo.

Kaip maskoliai moka naudoties iš mūsų bažnyčios parėdymo? — Keletą metų jau perėjo, kaip pirmą kartą išgirdau apie vaikščiojimą žmonių katalikų ant atlaidų pirmiaus katalikiškų, paskui pravoslavų, į cerkves perdirbtas iš katalikiškų bažnyčių. Stebėjus tada atkaklumui žmonių, nesuprantančių, juog žmogui katalikui nevalna melsties bažnyčiose atskalonų, nežiurinėčių ant uždraudimo bažnyčios šv. Sunkiai užrustina V. Dievą katalikai, jei ima dalyvumą maldose kreivatikių, nės jau sename Įstatyme V. Dievas gynė savo giminę, Izraelių, ne tik melsties svetimose bažnyčiose, bet ir savo, suteptoj per laikymą ten stabmeldišku ar neįstatytų V. Dievo cermonijų.

Pirmas toks man' girdėtas atsitikimas buvo Pažaisių klioštoriuje pirma katalikų, paskui perdirbtame į pravoslavišką. Idant atitraukti atkaklus žmones nuo sekimo svetimų

dievų mūsų dvasiškija įkurė panašius atlaidus Kauno Karmelytų bažnyčioje. Paskui nevieną kartą atsiėjo man gir-dėti, juog maskoliai dažnai užlaiko cerkvėse, perdirbtose iš katalikiškų bažnyčiose savotiškus atlaidus toms dienoms, kada ten buvo atlaidai katalikiški. Budą tokį išmislijo vyskupas atskalunas Siemaška atitraukimui buvusių unijotų nuo vienybės su bažnyčia šv. Skaičiau tam tikrą jo pave-lijimą užrašuose jo išduotuose Petrapilės mokslo Akade-mijos. Paregėję juog tas budas jų užmanymams yra nau-dingas, varo maskoliai jį ir toliaus.

Reikia dar pridėti, juog ir patys maskoliai užkvačiai lanko tokius atlaidus, kurie pagal atliekamų ceremonijų yra gan panašūs į katalikiškus. Teip-pat suvažiuoja popai, spa-viedoja (nors abelnai pravoslavai mažai tepripsžišta spa-viednę — dabar gal mato joje atgaivinimo dvasios savo „kazionnam“ tikėjimui), dalija komuniją — Rodečnycoj net iš penkių indų, savotiškoms mišioms, ir pamokslais. Tokias viešas pamaldas, lygiai mūsų atlaidus atlieka pravoslavai lenkų ir mūsų krašte. Iš tų pirmą vietą jų laikraštyje „Церковный вѣстникъ“ N. 34 užima pamaldas jų Rodečnycoj Liublino gub. Rodečnyca tai senovėj Bernardynų klioštorius, kur senovėj buvo abrozdas šv. Antano, ant kurio atlaidų susirinkdavo minios katalikų — dabar pravoslavų klioštorius ir cerkvė. Ir dabar, kaip rašo minėtas laikraštis, buvo daug cerkvėje žmonių; daugiausiai, reikia tikėtis, maskolių — pravoslavų, o gal nevienas ir katalikas, nės idant nuo pa-čių katalikų paskolinta iškilme juos suvilioti — pamaldos buvo 13 d. birzelio — dienoj šv. Antano n. s. (laikraštyje patalpinta 31 gegužės s. st.). Pakėlimui tų pamaldų at-važiavo net arkierėjus, kurs laikė savo mišias ir dalyjo ko-muniją, ir vietinis gubernatorius Tchorzewski's. Panašios šventės buvo atliktos Turkovicų klioštoriuje, Liublino ir-gi gubernijos, apie kurią „Церковный вѣстникъ“ paduoda platesnią žinią, toliaus užsimena apie Virų, Siedleų gub. Teoline Suvalkų gub. Liesnų, Berezvečio, „lietuviškos“ diecezijos (teip maskoliai vadina savo vyskupystę ant Lietuvos ir viso vakarinio krašto). Visose tose vietose pamaldos mas-kolių turėjo tokį pasisekimą, kad jas lankė net „inoviercai“ — tuo — tai vardu vadina jie tankiausiai katalikus. Teip

tai nesidrovėjo mūsų priešai sukalti ginklą prieš mūsų tikėjamą iš mūsų pačių dievobaimingumo. Bet nevien tą tik budą dievmeldystės skolina pravoslavai nuo katalikų. Regėdami, kaip dailiai mūsų žmonės gieda einant į šventas stebuklingas vietas, kaip dievobaimingai, ten užsilaiko, ragina popai tame pačiame laikraštyje, iš kurio tas visas žinias semiamo, idant ir maskoliai teip-pat atliktų savo dievobaimingas kelevystes. „Reikia prisipažinti, sako jie, kad mes mokame nurodyti, juog kunigai tą ir tą daro ant naudos kariaujančios katalikystės, o patį ir gatavą idėja sunaudoti ar negalime ar nemokame“ (tas ne tiesa, nės idėją atlikimo atlaidų čielą paskolinta yra nuo katalikų). Jei vienok pakėlime savo klaidų nori maskoliai naudoties iš mūsų gerų užmanymų, tat ir mums reikia ką-nors nuo jų pasimokyti. Teip tame pačiame jų laikraštyje skaitome, juog pas jus per tą pamaldas keleviviai gieda visokias giesmes ant rinkos ar prie bažnyčios ir išvilioja nuo žmonių pinigus, o paskui tuos pinigus prageria. Ir per mūsų atlaidus atsisės koks-ten ubagas ir ubagą nuododas, pradės ką-nors grajiti ir giedoti kokias-ten negirdėtas giesmes, susirenka kruvą vepsojančių, meta pinigus, tokie-gi ubagai tankiai tik prageria sumestus pinigus. Viena iš tokių paveikslų atsiėjo man neseniai pamatyti. Duodant alužną reikia žinoti kam duodame, kad neišeitų patarimas nuodemės. Teip tatau, jei mokasi nuo mūsų kiti, mokykimės ir mes, katalikai, nuo jų, o neklausykime vylų, traukiančių mumis prie atsižadėjimo tikybos šventos. Bauskime visus, kurie panorėtų melsties atskalunų cerkvėse, nuokalbinėkime juos geruoju — to nuo mūsų reikalauja nauda bažnyčios šv. ir dušių mūsų išganymas.

Alksnis.

Kas girdėti pasaulėje.

Vyrai! mokinkitės ir pratinkitės virti, skalpti, plunksnas plėšyti, vilnas kedenti, kudikius nešioti, supti, juos penėti, žodžiu: imkitės prie moteriškų darbų, nėra gražiosios lyties ypatos neilgai tokiais niekniekais užsiiminės. Baltgalvės mezdamos tuos mažus pagal savo nuomonę pažeminančius moterių darbus, kaskartą griebiasi labiau prie vyriškų, todėl veikti savuosius darbus neturės kada, o po teisybei nė

nenorės. Juog tai teip yra, parodo faktai. Štai Šveicarijos universitetuose medicinos fakultetuose (skyruose) daugiau yra studentų moterų negu vyriškių. Abelnas skaitlius 1654 studentai skirstosi šitaip: 891 moters ir 763 vyrai. Teipgi, prasidėjus Rosijos karei su japoniečiais, viena iš Rygos mergina, gudė, (užmiršau pravardę, et, ta mano galva!) pulkauninko duktė, pasidavė ir tapo priimta į kariumenę ant prasto kareivio sąlygų. Tuomtarpu tik viena tokia drąsi atsirado, bet toliau gal jų skaitlius pasidauginti, o tą syk? Kareiviai moters, apicierai moters, daktarai moters, advokatai moters ir tt. Trumpai kalbant viską atlieka moters, o jus vyručiai, noroms-ne-noroms turėsite kudikius supti, juos penėti, o gal dar žindyti. Nesibijokite vyreliai, tie užsiėmimai matyti yra lengvesni už vyriškus darbus, nės kaip parodo Berlino žmonių statistika (suskaitymas), moters ilgiau gyvena už vyrus, kadangi tame mieste yra 100 000 (šimtas tukstančių) našlių moterų, o tik 19140 našlių vyrų. —

Nuo Šveicarijos iki mus nepertoli, o Ryga čia-jau, todėl gal trumpame laike mūsų gražioji lytis pradėti griebtis prie vyriškų užsiėmimų, stumdama mus į užpečkį. Kad žinočiau, juog dar ilgiau pagyvensiu ant šio svieta ir kad priteks man kudikiai supti, tai, išsižadėjęs kad ir ilgiausio amžiaus, išpalengvo braukčiau į kynus, nės to krašto moters dar ne greitai pradės sekti europietes, kadangi tenai jos yra po visiška vyrų valdžia, ypač pačios, kurios skaitosi kaipo paties daigtas, sąvastis prigulintis nuo vyro visame to žodžio supratime, t. y. gal jas parduoti, išmainyti, užstatyti ir tt.

Štai neseniai sugavo Kynų žemeje tulą žmogžudį, nuga-beno jį į Pekiną ir pasodino į kalinį. Visi kalėtojai širdingai nusidžiugo. Mat tenai kaliniuose gana linksma: visi tupi vienam dideliam 'kambarj', o šviežiai atvestas draugas tur duoti žąsį t. y. įsipirkti seniems per pavaišinimą, žinoma degtine. Bet šiuotarpu kalėtojai apsi-riko, nės pasirodė, kad šviežias draugas nieko neturįs, nėra viskas jam buvo atimta, ką buvo kada kitiems išplėšęs. Gero vienok papratimo negalima naikinti, reikia žąsies. Idant prasimanyti ant to pinigų, jis su kalinio prižiūrė-

tojais ir sargų pagelba pardavė savo pačią, už kurią gavo apie 100 rubl. ant mūsų pinigų. Parduota pati atėjo į kalinį su vyru atsisveikinti ir išsitarė jam, kad duota už ją apie 400 rub., iš kurių vyrui teko 100, o likusiais pasidalino mekleriai ir kalinio valdžia. Dasižinoję apie tokią suktybę kalėtojai, visi pakėlė maištą: viską sulaužė, sudaužė ir namus norėjo sudeginti. Bet laimė, kad atėjęs mandarinas (valdininkas, viršininkas Kynuose) šėip-teip nutildė įniršusius kalėtojus; visus sutaikė: meklerius, sargus ir pačius tupinčius skaudžiai nubaudė, o žmogžudžio pačią ir visus pinigus sau pasiėmė. —

Kvailos Kynų moters! ar negal bėgti į Ameriką? Tenai baltgalvėms tai gyvenimas! Vyrai uždirba pinigų gana, o jos tik puikiai pasirėdžiusios betinginiauja. Na, kartais ir Amerikoje' atsitinka vargo pamatyti ir bado paragauti teip vyrams kaip ir moterims, ypač kuomet fabrikai sustoja, kaip šįmet prieš prezidento rinkimą; bet tas viskas mažas daigtas prieš dangų! Teip, prieš dangų; nės iš Amerikos arčiau į dangų. Nesistebėkite! Tik apsigyvenk ant paskutinio namų augšto, o pamatysi, juog teisybę kalbu. Ligšiol Amerikoje' augščiausi namai turėjo 26 augštus, o šiose dienose p. W. R. Hearst pradės statyti namus New-Yorke ant 34 augštų. O kas? paskutinis augštas jau padangėse!

Amerikiečiai didžiuojasi augštais namais. O anglai tuomtarpu riebiausiu ir sunkiausiu žmogumi: vadinasi jisai Tomas Langley, gyvena Liondone; metų amžiaus tur 56; sveria apie 7 centnerius; per krutinę išneša 3 mąstus, o per juosmenį keturis; jo blauzdos tur aplink beveik po mąstą. —

Paryžiuje teipgi atsiranda nepaprasti žmonės. Vienas šokiams namų savininkas apgarsino apdovanojimą poroms, kurios be sustojimo ilgiausiai šoks. Paskirtoje' dienoje sustojo 34 poros, ir ant 11 valandos vakare prasidėjo valco šokimas; po dviejų valandų 12 porų atsitraukė, o po 5 valandų liko dar tik trys poros, iš kurių vėl viena ištrivojo ilgiausiai iki 5 valandos 45 m., t. y. sukosi be paliovos per 7 valandas. Apdovanota tapo merga Scherrer ir vyras Vincent. Kvailų nereikia sėti, patįs dygsta!

Tam pačiam' Paryžiuje per savo neišmintingą ant zokoninkų ir zokoninkių įniršimą Prancijos ministerių prezasas Combes (ištark: Kongb) tur but gaus galą t. y. nustos užimamos vietos, nės ministras Millerand, socialistas, išmėtinėjo seime prezesui, kad jis, įniršęs ant zokonų, užmiršta kitus reikalingus o prižadėtus pagerinimus viešpatystėje, kaip antai darbininkų aprupinimą senatvėje. Bet tuomtarpu džiaugiasi ir linkminasi Combes, nesa pasisekė jam įvykdinti didesne dalia deputatų balsais tiesą, kuri uždraudžia visokioms zokoniškoms kongregacijoms ir religijiškiems susitelkimams abiejų lyties užsiiminėti kokiu nors mokslišku mokiniu. (Kaip maskoliai, kurių bičiuliai šendien prancusai!! *Red.*)

Zokonų ir kitos dvasiškijos, o podraugiai visos katalikystės persekiojimą nuo Combes'o gana šarpiai ir smarkiai išpeikė šv. Tėvas, Popiežius Pius X, Šv. Juozapo dienoje, t. y. per savo vardynas, kuomet susirinkę kardinolai atėjo pas jį su linkėjimais. Rodos, kas į avilį dunkstelė. Prieš tą papeikimą sujudo viscs Prancijos socialistai, mazonai ir kiti žydų bernai. —

Vokietijos cecorius Vilhelmas šiose dienose susiėjo Neapolyj' su Italijos karalium. Visi laikraščiai jaučia šitam' atsitikime politišką veikalą, ypač kaipo dienose karės tolymam' saulėtekyje. —

Iš atsitikimų tos karės galima pranešti, kad 27 dieną kovo mėn. Japonijos flota stengėsi ketvirtą jau kartą įgriebti Port-Arthurą. Užmanė japoniečiai užtverti išplaukimą iš porto rusiškai flotai, nugramzdindami į vandenį keturis savo laivus, bet nepasisekė. Rusai umai patėmijo jų darbą ir sustabdė, o anuos laivus visiškai sukulė, ir dar nušovė porą apicierių ir kelis kareivius.

Ant sausumos kur-ne-kur susitinka rusai su japoniečiais mažais bureliais. Už poros sanvaičių galima tikėtis didesnės kovos, kuri parodys, katras yra gabesnis ir narsesnis; tąsyk galėsime maždaug spręsti, katra pusė laimės.

Dimša.

Kritika

Dviejų Naujų Knygelių.

Naujas Kalendorius 1904 Metams. Sutaisë P. M.

Metas 2-as.

Paėmiau šią gana storą knygą, su atyda perskaičiau ir atsiminiau vieną pasaką Krilovo, apie lydeką, gulbę ir vėžį, kaip juos sukinkė į vieną ir kaip niekas iš to neišėjo — lydeka tempė į upę, vėžys traukė atgal, o gulbė skrydo augštyn — Na! pamislįjau sau — lygiai teip-pat yra ir prie mūsų lietuvių — visi mes norime kaip norints patraukti iš tamsybių tą mūsų brangią tėvynę Lietuvą, bet patįs sau skerspainsius dedame. Be abejonės p.**P. M.**, sutaisytojas to kalendoriaus, karštai myli tėvynę ir trokšta jai vien tik gero, bet kažin dėlko šį kartą užmiršo, kuomi yra ta jojo brangi tėvynė, užmiršo apie savo tautiečius — juog jie yra karšti krikščionis — katalikai, kurie labai myli ir guodoja savo tikėjimą — o p. **P. M.** deda į savo kalendorių teip sutaisytą straipsnį „apie žmogų“ — juog tarytum ateina, uždrožia tau per kaktą su lazda, — o jei žmogus suklinki, tai sako: „Kiekvienas darbas, kiekvienas žingsnis į tobulystę sutinka tukstančius skerspainsių. Teip laukinių žmonių, kaipo ir apšviestųjų, nors mažesniame laipsnyje, tobulystė, išradimai turi surištas rankas ir kojas senoviškais budais ir papratimais, kas paralyžiuvoja pirmynžengimą. Dauguma žmonių pilna niektikėjimo bijosi tulų naujų daigtų dėl daleidžiamų dieviškų paliepių arba užgynimų, kurie tokiu budu pastato sieną, už kurios slepiasi prievarta, išnaikinimas, klaidė ir apgavystė. Visų pirmesniųjų mokslinčių, išradėjų buvo likimas kryžius, laužas arba kalėjimas iki myrio. Mat mokslo žmonės laikė ir dar šendien laiko, kaipo draugaujančius su piktą dievu (— velniu) ir nieko nesigailėdavo stipresnieji, įpatingai valdantieji, tokius stabdyti, persekioti ar nužudyti“.

Kaip matote, malonus skaitytojai, p. **P. M.** užmezdamas mums, buk mes, tai yra mūsų katalikiškas tikėjimas, esame Siena, už kurios slapstosi klaidė, prievarta ir tt. — pats sau pasistatė mūrą, kad jau jį niekas nedagautų ir

nepalitėtu. — Davadžienuodamas, ir tai labai patamsiai, buk tai žmogus paeinas nuo beždžionės, jei teip pasakysiu, užgavo mus visus katalikus — matytis jautė ir žinojo, kad ne visai gerai daro — todėl ir pasislėpė už vardo mokslo, tobulystės ir tt.

Kam gi to viso reikia? Kam gi tas smilčių į akis barstymas? Nori p. P. M. rašyti kalendorių, labai geras daigtas -- rašai jį lietuviškai, vadinas nori, kad lietuviai skaitytu, taigi ir rašyk teip, kad neužgautumei jų karščiausių jausmų. Nepamislik, Tamsta, kad aš čion kilstu prieš patį to straipsnio turinį — ne! kodėl turinys geras, tik surašymas straipsnio netikęs — o ypač augščiau išrašyta vieta. Jug mums visiems malonu žinoti savo vistoriją, kaip ten pirmieji žmonės gyveno, kaip jie nuo visokių nelaimių gynėsi ir kaip palengvėliais lavinosi. Bet kam teip karščiauti, kam jau teip smarkiai pulti ir tuojuo savo gi brolius kolyti ir juos tamsunais, apgavikais, mokslo neprieteliais vadinti? Pats, Tamsta, rašai (arba tačiaus nuo Edwardo Cloddo perrašai), juog „pirm 50 metų retai koks raštininkas nusiyrė toliau į praeitę“ -- na! tai dabar ką tik ten nusiyrę — ar gi tai galimas daigtas, kad per teip trumpą laiką teip jau viską iširtų ir darodytų? O vėl, dėlko Tamsta drįsti sakyti: kad mēs tokius vyrus vadiname „velniais“ — „draugais pikto dievo“? Mēs lietuviai tik pradedame apie tą naują mokslo šaką, apie „antropologiją“ šį-tą išgirsti — tik vos keli straipsneliai ir kelios menkos knygelės apie tuos dalykus tepasirodė (ir sakant po teisybei nieko mus neapšvietė, tik sugadino anų europejiškų vyrų veikalus), o jau Tamsta, it piaunamas šauki.

Gal čion imsi stebėties, na! po šimtą pypkių — ko tas žmogus nuo manęs nori? Be ne aš tą straipsnį surašiau! . . . Kas jį surašė — man nerupi, bet skaudu, juog Tamsta neapsižiurėjęs į savo kalendorių jį patalpinai ir tą dideliai naudingą knygą padarei daugumui lietuvių neprieinamą -- nės padėjai teip augštą slenksnį, per kurį, nenusisukus sprando, negalima mūsų žmoneliams perlipti. Atmink, Tamsta, ką pats rašai „juog laikai atsimainė“, teip atsimainė — jau ir lietuviams greit ne bus galima purvais

į akis drabstyti ir tai rašyti, ką seilė į lupas spiria. Iš tikro, tai visų mūsų nelaimė, juog mes rašydami akiai gaudome svetimas nuomones ir kemšame jas sodiečiams, visai nesirupindami, ar bus jiems tai malonu ir sveika. Mes norime auklenti žmones, bet užmirštame pirmių pirmausius auklenimo įstatymus. Jei toks straipsnis būtų buvęs „Ukininke“ — na! tai jau žinomas šašlavynas ir nei minte apie jį nepriminčiau. Bet juogiai patilpo į kalendorių, tai yra į tokią knygą, kuri kiekvienam lietuviui yra reikalinga — to jau negalima teip palikti ir negalima, idant žmonės viso turinio straipsnio nesuprazdami, imtų save visokiais abejojimais varginti.

Todėl, jei Tamsta nori tikrai būti Lietuvai naudingas, ant kitų metų pasirupink išleisti tą dideliai gerą kalendorių neužgaudamas mūsų katalikiškų jausmų. Šimet-tai jis nedaug teprasiplatins. Niekas negelbės, kad įdėjote paveikslą Vyskupo Baranausčio — apsidengėte tik avies kailiu — tuojau pajus, kad Tamsta vilkas esąs. Tas pats straipsnis gali būti geras, tik jį pertaisykite, ir tokius dalykus rašant bukite labiau vistoriku, tai yra perstatinėkite, juog mokslas teip ir teip sako, tą ir tą naujį išrado. Nė prikaišiokite tuščių keiksmų ir išjuokimų, o viskas bus gerai.

Pragaro Gelmės. Parašė Š

Perskaitęs kalendorių paėmiau šį veikalėlį. — Pats vardas jau man pasirodė keistas Bet ir ištikrųjų radau pragaro gelmes. Surašė tą knygpalaikę, kaip pats autorius ją vadino (lap. 10.), be abejonės žmogus smarkiai inirtęs, pilnas neapykantos ir ant kunigų ir ant savo draugų ir ant bajorų ir ant davatkų — vieni tik darbininkai išliko sveiki nuo jo pragariškų keiksmų. Matytis koku jam buvo ant dušios, slėgė jį nerimastis — tai gi nusitvėrė plunksną ir tuos savo širdies sutrėšusius pulius išdrabstė ant popieros. Žinoma popiera kantri, viską ant jos galima rašyti, bet koki iš to mums lietuviams ir mūsų Tėvynei, kurią autorius sakos labai myli, nauda?

Ant puslapio 10 aprašęs, kaip tai yra gerai kuni-gėliams, kaip tai jie lengviai žmonių garbę įgauna, kaip

yra gerai ir bajorams, teip paskui skundžiasi: „Liudnas, pamisliu sav, mano padėjimas! Jokiū budu turbut garbę pelnyti negalėsiu! Bet-gi galutinai rankų nenuleidau. Emiau dairytis aplinkui, skaityti savo darbus. Štai esmi jau kelias knygpalaikes parašęs, jau ir šėip ši-tą dėl tėvynės esmi veikęs, o garbės nė negirdėti. Pradėjau mislinti, galvą sav laužyti: kas tai yra? Dėlko štai kunigui, davos tik išišventinusiām, visi jau rankas, o nekurie skvernus ir kojas bučiuoja, o manęs niekas tarytum nė nemato.

Ant galo sumislinau, supratau, kad tai vis dėlto, juog aš rašiau tautiečiams ir rupinausi vien apie paprastus gyvenimo reikalus ir atsitikimus, o jiems tik nuspiaut ant to visko. Jiems paduoki apie dangų ir pragarą, apie šventuosius ir velnius. Jie guodoja ir gerbia tiktai tuos, kurie jiems apie tai pasakoja. Pertai ir aš, geisdamas juo greičiaus pagarsėti, nutariau pagauti velnią, iškvosti iš jo, kas pragare dedasi, ir tautiečiams apie tai pranešti.“

Jeigu tikrai teip yra, kaip autorius čion rašo, jeigu dėlto tik lyg prakaito prisikeikė, kad greičiau pagarsėti — ištikro liudnas yra jojo padėjimas. O jei daugiau atsiras tokių rašytojų, kurie vien apie greitą pagarsėjimą tesirupins — tai jau ir visiškai bus blogai. Užvydėjimas ir neapykanta — tai šiurkščiausios nedorybės — jos ęste suėdą ir patį žmogų ir kitus trokšta nužudyti — aiškiai tai galime matyti, nors iš tos knygpalaikės. Autorius tokiais šlykščiais jausmais apakintas nežiuri jokios teisybės ir niekame neklauso sęeiko proto — musės suauga prieš jo sergančią vaidentuvę į dideliausius ir baisiausius žvėrius — taigi ir keikia visus išsijuosęs. Reikia pagaliaus stebėtis, iškur tie keiksmi ir veržiasi — tikrai jojo širdyje ir lupuose atsivėrė „Pragaro gelmės“. Nei juste nejunta, kaip savuosius nusidėjimus kitiems užmeta ir paskui, kaip įmanydamas peikia. Štai ir paveikslas: Ant puslapio 6 skaitome: „Maldingiejei kovodami su bedieviais, ne tik visiškai nuima apinasrį nuo savo liežuvio ir duoda tam mikliam daigtui perdaug didelę laisvę, bet reikale kaipo įrankį noriai vartoja dagi rankas ir net

dantis. Teip paveikslan, jeigu su tavim atsitiko nelaimė, ir tu nenusėmei kepurės priešais kunigą, arba nepakaktinai dievobaimingai anam ranką pabučiai, o ypačiai jeigu, Dieve mylėk, kliudei jam kirpti savo dvasiškas aveles ir užtai užpelnei nuo jo bedievio vardą, tad tu turi laukti, kad ateisiančiame nedėldienyje neatbutinai per pamokslą paliksi viešai iškeiktas, su girtuokliu, vagim, paleistuviu greta pastatytas ir į patį pragaro dugną, į katilą su karščiausia derva įmestas,“

Na, patį matote, juog tik žmogus įbingęs teip tegali rašyti: nei tikro sanrišio, nei nuoseklumo, nei teisybės, nieko čion nėra, vienos tik įnirtimo gelsvai — žalios putos. Tokiu budu yra priteršta visa knygpalaikė, net ant 38 puslapių. Ištiesų gailu tik popieros ir laiko tokiems tauškalams — ypač, juog tai darosi dėlto, kad greičiau autorius pragarsėtų. Nežinau ar gali kam buti maloni garbė — keikuno, užvydelninko, šiurkštuolio — jei tokios garbės autorius jieškojo — tai visi turės pripažinti, kad ją surado. Bet vėl paklausiu — anot autoriaus: kas tai gali buti? Kam mums reikalingos tokios knygpalaikės ir tokie raštai? Kaip sau norite — vienok labai liudnas tas apsireiškinimas: lietuviška literatūra tik tik pradeda kilti, o jau atsiranda tokie šiurpus paveikslai — ne daugel mūsų raštininkų tėra, o ir tie patį kažin kur klajoja ir čemeriai žino ko jieško: dar nieko tikro nenuveikė — o jau mat užsinorėjo garbės, garso, ir kaip gi šlykščiai prie to veržiasi.

J. Uosis.

Kun. Mateušas Smolenskas †.

16 d. kovo, 3,50 val. išryto, V. Dievas pašaukė prie Savęs a. a. lietuviškos parapijos Waukegan, Ill. kleboną, kun. M. Smolenskį. Likosi našlaičiais parapijonai, kurie savo dušių ganytoją visados godojo.

A. a. kun. M. Smolenskis gimė Senapilės pavieta, kaime Šumskuose. Sukakus jam 5 metus pasimirė tėvas ir motina. Ant a. a. kun. Mateušo tykojo vargingas likimas, bet Dievo Apveizda neturi rubežių. Likusį našlaitį į savo globą paėmė Petras Kravčunas, dabartinio

lietuviškos šv. Jurgio parapijos, Chicagoj, klebono tėvas, kuris savo kaštais išpradžių leido mokėtis į parapijos mokslainę Šumske, o paskui į Senapilės gimnaziją. Jaunasis Mateušas pabaigęs gimnazijos mokslus, įstojo į Seinų seminariją, kame po kelių metų a. a. vyskupas Petras Vierzbovskis išventino Mateušą į kunigus. Tas atsitiko 15 d. birželio, 1878 m. Kunigu budamas, a. a. Mateušas karštai darbavosi po lietuviškas parapijas, bet prasižengus maskolių despotiškai valdžiai, privalė į užrubežį keliauti. Pribuvęs Amerikon, a. a. kun. Mateušas pirmiausiai apsistojo pas savo tikrą pusbrolių, kun. M. Kravčuną Chicagoj, pas kurį tūlą laiką išbuvęs gavo Waukegan'e, Ill. lietuvišką parapiją, kurioj savo gyvenimą ir užbaigė.

20 dieną, nedėlioj, vakare, a. a. kun. Mateušo kunas likosi pervežtas į šv. Jurgio bažnyčią Chicagoj, o panedėlyj ant naujų lietuviškų šv. Kazimieriaus kapinių palaidotas.

Nedėlioj, išvakaro, visos lietuviškos draugystės prieš bažnyčią pasitiko ir su iškilmingiausia paroda kuną į bažnyčią įlydėjo. Ant rytojaus pribuvo J. M. Chicagos vyskupas kun. Muldoon ir akiveizdoj 22 kunigų, a. a. kun. Mateušo kuną ant amžių palaimino. Tegul kun. Mateušui bus lengva amerikoniška žemelė ir lai kiekvienas iš mūsų brolių su širdingu atsiduksėjimu dasižinojės apie kun. Mateušo mirtį ištaria: Amžiną atilsį duok jo dušiai, Viešpatie!

Prie progos negalima pamiršti, norints keliais žodeliais paminėti apie Chicagos lietuvius. Visi plačiai kalba, juog Chicagos lietuviai dvasiškuose dalykuose yra plačiai nupuolę. Tam, kuris panašias istorijas keičia, galima stačiai į akis spiauti, kadangi tokių lietuvių, kaip Chicagoj, sunku kur surasti. Numirė kunigas. Ant vieno tik pasklydusio garso, visos draugystės susirenka, pasitinka, o da kun. Vitauto gvardija ir palydi. Svetimtaučiai matanti tokią lietuvių parodą, priešai bažnyčią apgula gatves ir negali viskuom atsidžiaugti, atsigėrėti, atsidyviti, tuom tarpu lietuvių garbė kyla į augštą ir svetimtaučių akyse it baltas balandis plevėsuoja, gyvuoja...

Lai buna ant amžių Chicagos lietuviams garbė, bet garbė amžina, nelytėta, kurios jau jokie nedraugai, priešai negalės nuplėšti. (Iš „Kataliko“).

Redakėjai prisiūstos knygos.

1. **Naujas kalendorius 1904 m.** Sutaisë P. M. Tilžėje.
 2. **Ukininkas, № 3, 1904 m.**
 3. **Dirva—Žinynas** (laikraštis apšviestiesnių lietuvių, išeinąs kas tris mėnesiai), Nro 1, 1904 m. Gaunamas lietuvių katalikų spaudos bendrijos spaustuvėje, Shenandoah, Pa. (North-America). — Iš turinio: Mokytoja (apysaka — *Dėdė Atanaxas*. Saurašas geografiškų Lietuvos vardų (Kauno gubernija, I rinkmenė) — *Vaišgantas*. Medžiagai kun. A. Vienozinski biografijai — *Gerutis*. Eilės (Senelys-*Maironys*; Nuo Ventos Krantų — *Emka*). Iš Vyskupo M. Valančiaus „Kronikos“ (žinios apie vyskupiškus darbus). Apie socialistiškas knygas. Naujos knygos ir tt.

4. „**Vilties**“ kalendorius 1904 m., Shenandoah, Pa. „Darbininkų Vilties“ spaustuvėje. — Iš turinio: Angliakasių budelis. Kaip spaudina knygas. Šeimyniška laimė. Moteriškės gudrumas. Lietuviški kunigai ir parapijos Amerikoje; lietuviški laikraščiai. Amerikos pačtas. Visų viešpatysčių pinigai. Eilės, juokai ir tt.

5. **Varpas, № 3, 1904.**

6. **Bažnyčios Tarnas** Nro. 1—4, 1904 m. Bažnyčios Tarnas arba Pasiuntinys saldžiausios Širdies Jėzaus, organas apaštalytės maldos, išaina kas-mėnesį ir kaštuoja ant meto į Europą 3 rubl. *Adresas*: 15 W. Oak st., Shenandoah, Pa.

Atsakymai.

p. J. K. Apie mergaičių įėjimą Šiaulėnų mokyklon straipsnelį apturėjau ir patalpinsiu.

p. Maiš. Negaliu Tamstos straipsnelio apie Suvienitas Rosijos luomas ir tt. patalpinti, dėlto kad aš iš savo pusės ne noriu skriaudos padaryti T. Sargo išleidimui.

H.

Atsakąs Redaktorius **J. Lapinas, Tilžėje.**

Raštus, rankraščius ir pinigus siūsti pas p. prabaščių
O. Hinzmann, Bilderweitschen bei Eydtkuhnen Ostpr.

Spauzdinta pas J. Schoenkę, Tilžėje.

Kun. A. Burbos prozaiški, raštai tm. I.	80 k.
Kun. A. Burbos prozaiški raštai, tm. II.	50 k.
Kun. Totoriaus, „Pamokslai gražių žmonių	60 k.
Katalikų Bažnyčia ir Mokslas pagal Zahm'ą iš angliško vertė kun. A. Milukas	10 k.
Lietuviškas Albumas, antras išleidimas, dalis I. Pa- veikslai istoriškų vietų, lietuviškų namų, išdarbių ir t. t. . . . Išleido kun. A. Milukas. 1900 m.	60 k.
Laiškai iš kelionės po Palestiną (su paveikslais)	50 k.
Lioretaniška litanija kun. Kaulakio	30 k.
Dogmatas apie pragarą	20 k.
Juokų knygelė	25 k.
Lietuviška Albumas. Lietuviški raštininkai ir žymesni vyrai; Dalis II ir III	1,25 k.
Išpažinties istorija, pagal A. Guillois	50 k.
Valdimierus, kun. Šmidto apysaka. Vertė kn. A. Milukas	15 k.
Duonos jieškotojai, H. Šienkevičiaus apysaka, vertė V. Stagaras	25 k.
Medega S mano Daukanto biografijai. Dirvos kun. I. Shenandoah, Pa., 1898 m., pusl. 128. (Su pa- veikslėliais)	1 rub.
Rankvedis Senoviškos istorijos. Kn. I. Rytų šalys. Pagal Fischer'į ir Gazeau, parengė kun. A. Milukas	40 k.
Anima Vils. Apysaka Marės Radzevičiutės, iš Sibe- rijos gyvenimo, 169 pusl.	75 k.
Lietuviškas Albumas. Paveikslai lietuviškų raštininkų ir vietų. I-mas išleidimas	50 k.
Rankvedis Senoviškos istorijos. Dalis II. (su paveiks- lėliais) kun. A. Milukas	40 k.
Pajauta, Lizdeikos duktė arba Lietuva XIV šimtmetije. Knyga I.	60 k.
Lietuviški Dainiai pradžios XIX šimtmetčio. Kliasiškai tautiškas perijodas Jr. Jono	40 k.
A. Pabrezos Botanika	1 r.

Visas tas knygas galima gauti Prusuose

p. Schoenke's spaustuvėje, Tilsit, Goldschmiedestr. 8.

Viktutė

novelia, parašyta pagarsėjusios mūsų rašytojos,
kuri slepiasi po pseudonimu

Šatrijos Ragana.

Yra tai tikras chef d'oeuvre (arcydzielo) mūsų literatūros. — **Apysakos įtalpa:** aprašymas mūsų patrijotų darbų ir vargų, atbudimas iš tautiško miego mūsų draugijos. Kiekvienas lietuvis privalo turėti pas save tą apysaką, kuri sudrutins jo tėvyniškumą ir jo protui suteiks daug prakilnių minčių ir naudingų užmanymų tėvynei ant naudos.

„Viktutė“ yra perspaudinama iš „Dirvos Žinyno;“ visas pelnas iš pardavimo eis ant naudos neseniai užmanyta šv. Kazimiero moteriškai kongregacijai. Šv. Kazimiero Sesers (dabar lavinasi Ingenbohl'ije, ties Luzerno ežeru Šveicarijoje) užsiims mokinimą vaikų Amerikos lietuviškose mokyklose, teip-gi rupinsis, kad iš Lietuvos davatkų padaryti tikras darbininkes ant lietuviškos katalikiškos dirvos.

„Viktutė“ turi 90 didelių puslapių, parsiduoda tik po 25 kap., perkantiems kartu daug egzemplorių nuleidžiama 33%.

Nepasigailėk nusipirkti tą gražią knygele; bus tau smagu ir naudinga pasiskaityti, o tavo grašiai su kitų lietuvių skatikais eis ant labai naudingo įkurimo tikrai lietuviškos draugijos, kurioje ras prieglaudą neviena vargo prispausta dušia, ir kuri nemažą naudą padarys mūsų tėvynei Lietuvai netolimoje ateitėje.

Knygele gali gauti pirkti Prusuose tik pas p. Schoenkę Tilzėje (Tilsit, Goldschmiedestr. 8), ir Amerikoje Dirvos-zinyno redakcijoje, Shenandoah, Pa.

Tėvynės Sargo knygos.

- J. Gerutis. Krylovo pasakos.** Iš rusiško proza persakės Atspausta kaštu „Tėvynės Sargo“ Tilžėje 1902. 148 puslapiai. Prekė 25 kap.
- Juozas Margalis. Volungė.** Eilės — pirmieji bandymai. Atspausta kaštu „Tėvynės Sargo“ Tilžėje 1900. 111 puslapių. Prekė 20 kap.
- Dėdės Atanaxo raštai. Obrusitellai.** Galerija paveikslėlių iš maskolių gyvenimo Lietuvoje. Atspaudinta „Tėvynės Sargo“ kaštu Tilžėje 1898. Puslapių 76. Prekė 10 kap.
- Vaišgantas. Valzdeliai.** Perspaudinta iš „Tėvynės Sargo“, Tilžėje 1902. Pysl. 60. Prekė 5 kap.
- Antanas Dailidė. Dailydė.** Perspausta iš „Tėvynės Sargo“, Tilžėje 1897. Pysl. 104. Prekė 25 kap.
- Sernas. Apie Sunaudojimą vandenų.** Priedas prie „Tėvynės Sargo“, Tilžėje 1899. Pysl. 99. Prekė 10 kap.
- Degtinės priešas. Blaivininkų knygelė.** Kaštu „Tėvynės Sargo“. Tilžėje 1899. Pysl. 16 2 kap.
- M. Valančius. Paaugusių Žmonių Knygelė.** Atspaut kaštu „Tėv. Sargo“ Tilžeje 1902. 104 pusl. Prek. 20ka
- Balsas Amerikiečių Lietuvių į Š Tėvą Leoną XIII. ir gyvenimai dviejų didžiųjų Dievo tarnų kun. A. Rudamino ir Žemaičių Vyskupo kan. M. Giedraičio, Prekė 5 kap.
Bičių Knygelė — <i>Satrijos Raganos.</i>	30 k.
Laimė iš Svetur, Drama	30 k.
Neatmezgamas Mazgas — <i>Farsa.</i>	5 k.
Kandidatas į Kunigus — <i>Dedes Atanaxo.</i>	25 k.
Keidošių Onutė — <i>Savasis.</i>	10 k.
Paaugusių žmonių knygelė — <i>Vysk. Valančiaus.</i>	20 k.
Javų Mitālas	2 k.
Kalendorius 1900 m.	15 k.
Įvairūs skaitymai iš 1900 Kalendoriaus	5 k.
Jubiliejus ir naudingi skaitymai	10 k.
Lietuvišką Chrestomatija kun. Miluko	50 k.
Kun. Strazdelio raštai	10 k.
Lietuviškos pasakos. Medega lietuviškai mitologiškai.	
Dr. J. Basanavičius. T. I. (baigiama pardavinėti) pr. 2 rub.	
Trakiečių Dzukų dainos, pusl. 88	60 k.
Tranas, istoriška apysaka H. Sienkevičiaus. Dalis I.	80 k.
Tranas, istoriška apysaka H. Sienkevičiaus. Dalis II.	1 rub.
Kristijono Donelaičio Raštai. Pysl. 134.	40 k.

Kun. A. Burbos prozaiški, raštai tm. I.	80 k.
Kun. A. Burbos prozaiški raštai, tm. II.	50 k.
Kun. Totoriaus, „Pamokslai gražių žmonių“	60 k.
Katalikų Bažnyčia ir Mokslas pagal Zahm'ą iš angliško vertė kun. A. Milukas	10 k.
Lietuviškas Albumas, antras išleidimas, dalis I. Pa- veikslai istoriškų vietų, lietuviškų namų, išdarbių ir t. t. . . . Išleido kun. A. Milukas. 1900 m.	60 k.
Laiškai iš kelionės po Palestiną (su paveikslais)	50 k.
Liorietaniška litanija kun. Kaulakio	30 k.
Dogmatas apie pragarą	20 k.
Juokų knygelė	25 k.
Lietuviška Albumas. Lietuviški raštininkai ir žymesni vyrų; Dalis II ir III	1,25 k.
Išpažinties istorija, pagal A. Guillois	50 k.
Valdimierus, kun. Šmidto apysaka. Vertė kn. A. Milukas	15 k.
Duonos jieskotojai, H. Sienkevičiaus apysaka, vertė V. Stagaras	25 k.
Medega Smano Daukanto biografijai. Dirvos kun. I. Shenandoah, Pa., 1898 m., pusl. 128. (Su pa- veikslėliais)	1 rub.
Rankvedis Senoviškos istorijos. Kn. I. Rytų šalys. Pagal Fischer'į ir Gazeau, parengė kun. A. Milukas	40 k.
Anima Vils. Apysaka Marės Radzevičiūtės, iš Sibe- rijos gyvenimo, 169 pusl.	75 k.
Lietuviškas Albumas. Paveikslai lietuviškų raštininkų ir vietų. I-mas išleidimas	50 k.
Rankvedis Senoviškos istorijos. Dalis II. (su paveiks- lėliais) kun. A. Milukas	40 k.
Pajauta, Lizdeikos duktė arba Lietuva XIV šimtmetije. Knyga I.	60 k.
Lietuviški Dainiai pradžios XIX šimtmetčio. Kliasiškai tautiškas perijodas Jr. Jono	40 k.
A. Pabrėzos Botanika	1 r.

Visas tas knygas galima gauti Prusuose

p. Schoenke's spaustuvėje, Tilsit, Goldschmiedestr. 8.

Viktutė

novelia, parašyta pagarsėjusios mūsų rašytojos,
kuri slepiasi po pseudonimu
Šatrijos Ragana.

Yra tai tikras chef d'oeuvre (arcydzieło) mūsų literatūros. — **Apysakos įtampa:** aprašymas mūsų patrijotų darbų ir vargų, atbudimas iš tautiško miego mūsų draugijos. Kiekvienas lietuvis privalo turėti pas save tą apysaką, kuri sudrutins jo tėvyniškumą ir jo protui suteiks daug prakilnių minčių ir naudingų užmanymų tėvynei ant naudos.

„Viktutė“ yra perspaudinama iš „Dirvos Žinyno;“ visas pelnas iš pardavimo eis ant naudos neseniai užmąnytai šv. Kazimiero moteriškai kongregacijai. Šv. Kazimiero Sesers (dabar lavinasi Ingenbohl'ėje, ties Luzerno ežeru Sveicarijoje) užsiims mokinimą vaikų Amerikos lietuviškose mokyklose, teip-gi rupinsis, kad iš Lietuvos davatkų padaryti tikras darbininkes ant lietuviškos katalikiškos dirvos.

„Viktutė“ turi 90 didelių puslapių, parduoda tik po 25 kap., perkantiems kartu daug egzemplorių nuleidžiama 33%.

Nepasigailėk nusipirkti tą gražią knygėlę; bus tau smagu ir naudinga pasiskaityti, o tavo grašiai su kitų lietuvių skatikais eis ant labai naudingo įkurimo tikrai lietuviškos draugijos, kurioje ras prieglaudą neviena vargo prispausta dušia, ir kuri nemažą naudą padarys mūsų tėvynei Lietuvai netolimoje ateitėje.

Knygėlę gali gauti pirkti Prusuose tik pas p. Schoenkę Tilžėje (Tilsit, Goldschmiedestr. 8), ir Amerikoje Dirvos-zinyno redakcijoje, Shenandoah, Pa.